БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

урят-Монголой ҮНЭН

№ 19 (8545)
ЯНВАРИИН 23
ЧЕТВЕРГ
1958 он

ой Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн.

Хүдөө ажахын бүхы продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохын түлөө алдарта колхозно таряашад, социалистическэ хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд саашадаашье шэн зоригтойгоор тэмсэжэ, хүн зондоо элбэг дэлбэг эдеэ хоол, хүнгэн промышленностьдоо түүхэй эд үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулха бэзэ гэжэ КПСС-эй Централъна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет батаар найдана

(СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ, ССР СОЮЗАЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ХАНДАЛГАҺАА).

ветскэ Союзай Коммунистическэ партиин Централъна Комитедэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй ХАНДАЛГА

КОЛХОЗНИГУУДТА, МТС, СОВХОЗУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ, ПАРТИЙНА, ПРОФСОЮЗНА БОЛОН КОМСОМОЛЬСКО ОРГАНИЗАЦИНУУДТА, СОВЕТСКЭ БА ХҮДӨӨ АЖАХЫН ОРГАНУУДТА, МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭ, ХҮДӨӨ АЖАХЫН БҮХЫ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ

э нүхэд!

ндо хүдөө ажахыда хэгдэһэн хүдэлмэриин ые уридшалан согсолон гаргаха шухала гэжэ Союзай Коммунистическэ партиин Цент- Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоо- үндэб гэхэдэ, эдэ дүнгүүдые мэдээд байха- кознигууд, совхоз, машинно-тракторна стан- хүдэлмэрилэгшэд, партийна, советскэ бо- ө ажахын органууд хэһэн хүдэлмэриингөө ые зүбөөр сэгнэжэ, хүдөө ажахыда хэрэглэг- йһан арга боломжонуудые элирүүлхэ, хүдөө продуктнуудые 1958 ондо улам ехээр абадаг ушаа зохихо хэмжээнүүдые саг соонь ха- айна бшуу.

ороной хүдөө ажахыда 1957 он ехэ бэрхэтэй гаа. Ороноймнай нилээд ехэ газар дай- нгаяа Поволжиин, Урда Уралай болон най газар нютагуудта үни удаан сагта ган га- жа, хэсүү бэрхэ байдал тогтоһон байна. Ехээр 1921 ондошье орходоо бүри ехэ ган гасуур унда Поволжиин районуудта болоо. Тиигэжэ даашье һаань, колхознигуудай, МТС, совхо- үдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын бүхы хүдэл- эдэй үнгэрһэн жэлдэ шэн габьяатайгаар анай ашаар манай орон яһала хүрэхэ ороо- , мүн хүдөө ажахын бусад продуктнуудые адаа, 1955 онойхитой адли шахуу хэмжээнэй рян бэлэдхэгдээ. 1953 онойхитой сасуул- роцентээр ехэ таряан, 41 процентээр ехэ шэ- эдхэгдэһэн байха юм.

, Зүүн Сибириин областьнууд болон хизаар- Хойто Кавказда, Украинада, Молдавида, ай центральна, мүн хэдэ хэдэн бусад та орооһо таряанай һайн ургаса хуряагдаа. совхозууд элбэг хүрэхэ үрэһэ хаагаад, кон- раннэ, шэмэтэ, бүдүүн тэжээл урда жэл- рходоо ехээр бэлэдхээ. Эдэ бүгэдэ хадаа байгуулалтын һүр хүсые, ажахын социа- кэ системын хэлсээнгүй булюу һайн байһые кин гэршэлэн харуулба. Шэнэ, боро газар эн ашаглаха гэһэн манай партиин полити- байһаннинь үшөө дахин гэршэлэгдээ. Повол- азахстанай, Уралай шэнэ газарай гандаад е һаань, орон доторнай ехэнхи таряан шэнэ, арһаа абтаһан байна.

н таряагаа үргэн ехэ хэмжээгээр амяарлан ушар ороoһо таряа ехээр абаха хэрэгтэ ту- и болоо гэжэ тэмдэглэхые КПСС-эй Цент- Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет шу- болоно. Таряа хуряаха энэ арга 1957 ондо публикадамнай хэрэглэгдэжэ, энэ аргын һайн нь тодороо. Российска Федерациин совхозуудта энэ арга илангаяа үргэнөөр ээ. Эндэ таригдаһан ороoһо таряанай шахуу амяарлан хуряагдаһан байна. мяарлан хуряаха арга Сибирьтэ үргэ- эглэгдээ. Жэшээнь, Красноярска хизаарта нь 72 процент амяарлан хуряагдаба. Энэ эглэһэнэйнгээ ашаар, тус хизаарай колхоз, д комбайнаар сэхэ хуряадагта орходоо 10 урид хуряалгада орожо, таряа хуряалгын ехээр хороожо шадаа юм. Тиигэжэ ургаса нь намарай ольбондо ороогүй, мүн ион пүүд таряан нэмэжэ хуряагдаа.

оронoй свёкло ургуулагшад 1957 ондо ехэ туйлаа. Сахарай свекло таридаг талмай йхитой сасуулбал 100,2 мянган гектараар ехэ тиихэдэ 15 процентээр ехэ свёклын ургаса һан байна.

эн бүхы жэлнүүдтэ орходоо 1957 ондо свёк- эл ехэ ургаса хуряагдаа. Колхоз, совхо- 56 онойхидо орходоо 69 миллион центнер ло хуряагаа. Энэнь 1956/1957 онойхидо орхо- миллион тонноор ехэ сахар абаха арга олго- э ехэ хэмжээнэй сахар оромнай урдань хэ- абаагүй юм. Украинска ССР-эй свёкло ур- д илангаяа һайнаар ажаллаа. Тэдэнэр 1277 ектар талмайһаа дунда зэргээр гектар бүриин тнер сахарай свёкло республика доторoo байха юм. Тиихэдэ сахарай свёкло тариһан майнгаа гектар бүриһөө Винницкэ областиин д 223 центнер, Хмельницкэ областиинхид— нскэ областиинхид—293 центнер ургаса ху- айна. Киргизскэ ССР-эй уһалагдадаг газар- бүриһөө дунда зэргээр 372 центнер сахарай уряагдаа. РСФСР-эй колхоз, совхозууд са- ёкло гүрэндэ тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүр- лээд ехэ амжалта туйлаба. Сахарай свёкло лаар Курска областиин колхозууд РСФСР- тьнуудай дунда эгээл ехэ амжалта туйлаа. 1953 онтой сасуулбал, сахарай свёкло абал- хэмжээ 1957 ондо гурба дахин ехэ болго- онойхидо орходоо 73 процентээр ехэ болго- эдэ сахарай свёкло гүрэндэ тушааха түсэбөө ент дүүргэһэн байна.

ургуулха талаар сагай уларилай ехэ муу ороо хурын бага ородог байгаашье һаань, ргуулдаг республикануудай колхознигууд, хозуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын тэд һайн ургаса ургуулжа, түүхэй хүбэн тушааха түсэбөө бүхы орон доторoo 1958 ариин 1-дэ дүүргээ. Таригдаһан газарай гек- һөө 20,8 центнер түүхэй хүбэн хуряагдаа. йхитой сасуулбал 334 мянган тонноор ехэ бэн бэлэдхэгдэбэ. Узбекскэ ССР-эй, Таджик- -эй, Туркменскэ ССР-эй, Азербайджанска Киргизскэ ССР-эй, Казахска ССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд түүхэй хүбэн гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргээ. Мүн каракуль болон торгоной буурсаг бэлэдхэхэ түсэбөө эдэ республиканууд дүүргээ.

Лён, улаһа ургуулагшад 1957 ондо яһала һайн ургаса хуряагаад, тэдэнэйнгээ эшыень эмхи гуримтайгаар үлтилжэ, һэбэрдэһэ, мүн ута лёной, улаһанай үрэһые гүрэндэ тушаажа байна. 1956 оной тусхай үеынхитэй сасуулбал 22 процентээр ехэ лёной һэбэрдэһэн, мүн хоёр дахин шахуу ехэ үлтэнэг гүрэндэ тушаагдаа. Олон область, хизаар, республика 1957 ондо хартаабха, огородой эдеэ, үрэ жэмэс, виноград һайнаар ургуулаа.

Хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые эрид ехээр дэбжээхэ, ороoһо таряа ехээр абадаг болохо, тэжээлэй базые бэхижүүлхэ тушаа парти, правительствын бэелүүлһэн экономическа, эмхидхэлэй хэдэн ехэ ехэ хэмжээнүүд ороноймнай мал ажалые дэбжээхэ арга олгобо.

1958 оной январиин 1-нэй мэдээгээр, колхоз, совхозуудта эбэртэ бодо малай тоо нёдондо жэлэйхидэ орходоо 4 миллион 600 мянган толгойгоор, үнеэдэй тоо 1 миллион толгойгоор олошороо. Гахайн тоо толгой 5 миллион 900 мянгаар, хонидой тоо 9 миллион 400 мянган толгойгоор олошорһон байна.

Малай тоо толгойн олошорхотой хамта, мал ажалай ашаг шэмэ нилээд дээшэлүүлэгдээ, һүн, мяхан, ноoһон болон бусад продуктнууд ехээр абтадаг болоо.

Мал ажалһаа абтадаг продуктнуудай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ, тиигэжэ арад зонойнгоо ажабайдалые бүри һайжаруулха хэрэгтэ ехэ алхам хэхэ гэһэн үүсхэл арад зонoймнай дунда—бригаданuудта, колхозуудта, совхозуудта 1957 ондо гаргагдаба. Түрүү колхозуудай энэ үүсхэлые КПСС-эй Централъна Комитет дэмжээ. Тиигэжэ олон миллион хүнүүдэй дунда ёһотойл бодото арадай мүрысөөн дэлгэрээ. Бүхы колхоз, совхоз, МТС-үүд, район, область, хизаарнууд, бүхы союзна республиканууд энэ мүрысөөндэ оролсоо. Совет тосхоной ажалшад хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ байна гэжэ мүрысөөнэй ябаса харуулна. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 100, мүн тэрээнһээ дээшэшье центнер мяха, 400—500 центнер һү абаха гэһэн уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байнабди гэжэ олон колхоз, совхоз болон бүхэли районууд мэдээсэнэ.

Молдавска ССР-эй Чадыр-Лунгска районой, Винницкэ областиин Крыжопольско болон Винницкэ районуудай, Сталинска областиин Марьинска районой колхозууд эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ мяха абалгаар уялгаяа дүүргэжэ, 70—100 центнер мяха, 280—350 центнер һү эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ абаһан гү, али бүри 1957 ондо эдэ продуктнуудые абалгаяа 2—3 дахин ехэ болгоһон байха юм. Винницкэ областиин Крыжопольско районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 1957 ондо эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 136 центнер мяха, 397 центнер һү абаа. Одесскэ областиин Березовско районой Буденнын нэрэмжэтэ колхоз эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 120 центнер мяха, 450 центнер һү, Киево-Святошинска районой Ильичын нэрэмжэтэ колхоз—100 центнер мяха, 425 центнер һү, Курска областиин Хомутовска районой Калиновка тосхоной колхоз—102 центнер мяха, 280 центнер һү, Тамбовско областиин Мичуринска районой Коминтернын нэрэмжэтэ колхоз—102 центнер мяха, 263 центнер һү, Чувашска АССР-эй Вурнарска районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз—115 центнер мяха, 301 центнер һү эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ абаа юм.

Америкые хүсэхэ гэһэн зорилгын бодото дээрээ дүүргэгдэхэ байһан тухайнь, мүн манай хүдөө ажахыда айхабтар ехэ арга боломжонуудай, баялигай бии байһан тухай эдэ бүгэдэ гэршэлнэ.

1954 онтой сасуулбал орон соогоо бүхы дээрэнь һү һаалгые 1960 ондо хоёр дахин ехэ болгохо гэһэн зорилго КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленум (1955 он) табиһан юм. Колхознигуудай, совхозой хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй шэн габьяатаар ажаллаһанай ашаар энэ зорилго мүнөө амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада колхоз, совхозууд һү һаалгаяа хоёр дахин шахуу ехэ болгоо. Тэрэ тоодо РСФСР-эй колхоз, совхозууд—1,9 дахин, Белорусска ССР-эй—2,2 дахин, Украинска ССР-эй—2,3, Молдавска ССР-эй—2,7 дахин ехэ болгоһон байна. Энэ туршада бүхы категориин ажахынуудта һү абалга бүхы дээрээ 43 процентээр ехэ болоо.

Зургаан жэлэй туршада, ондоогоор хэлэхэдэ 1960 он хүрэтэр, колхозой үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1700 килограммһаа бага бэшэ һү һаадаг болохо гэһэн зорилго 1955 ондо болоһон КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленум табиһан байгаа. Энэ даалгабари үлүүлэн дүүргэгдээ, тиихэдэ зургаан жэл соо бэшэ, харин оройдоол гурбан жэлэй туршада үлүүлэн дүүргэгдээ юм. 1954 ондо колхозой үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1072 килограмм һүн һаагдаһан байһан һаа, 1957 ондо 1858 килограмм һүн һаагдаһан байна. Колхозуудайнгаа иимэ ехэ амжалта туйлаһандань совет хүнүүд ехээр баярлана.

Совхозууд 1960 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3100 килограмм һү һааха даалгабаритай аад, 1957 ондо дунда зэргээр 2700 шахуу килограмм һү үнеэн бүриһөө һаагаад байна.

Московско, Ленинградска, Калининградска, Черновицка, Харьковска, Черкасска, Киевскэ болон Винницкэ областьнуудай, Латвийска ССР-эй, Эстонско ССР-эй колхоз, совхозууд эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ бусадта орходоо эгээл ехэ хэмжээнэй һү һаагаа.

Һүнэй ехээр һаагдадаг болоһоной, мүн колхоз, совхозуудай мал ажалай ашаг шэмын нилээд ехээр дээшэлһэнэй ашаар орон доторнай ехэ һүн бэлэдхэгдэдэг болоо. 1954 онойхитой сасуулбал 1,8 дахинһаа бага бэшэ һүн 1960 ондо бэлэдхэгдэхэ ёһотой гэжэ ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ хараалагданхай. Энэ даалгабари зургаан жэлэй бэшэ, харин гурбан жэлэй туршада мүн лэ дүүргэгдээ.

Ороноймнай бүхы категориин ажахынуудта 1954 ондо 11,3 миллион тонно һүн бэлэдхэгдэһэн, худалдагдаһан байгаа һаа, 1957 ондо—20,5 миллион тонно гү, али 1954 онойхидо орходоо 81 процентээр ехэ һүн гүрэндэ тушаагдаһан, худалдагдаһан байна.

Колхоз, совхозуудай үнеэдээ түргөөр олошоруулжа, һайжаруулжа байһан ушар хадаа абтадаг һүнэй хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е бүри 1958 ондо хүсэхэ бүхы арга боломжо бии гэжэ бидэниие бүрин найдуулна.

Һү абалгые ехэ болгохо талаар бидэнэр бүри ехэ арга боломжотойбди. Жэлэй туршада һү абалгаяа 30—40, мүн тэрээнһээ дээшэшье процентээр ехэ болгоһон область, республикануудай амжалта энээн тухай гэршэлнэ. Тульска область бүри һаяхан һү абалгаар Российска Федерациин гээгдэнги областьнуудай нэгэн байгаа. Областиин колхозуудта 1954 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр оройдоол 1100 килограмм һүн һаагдадаг байһан юм. 1957 оной туршада эндэ үнеэн бүриһөө 2727 килограмм һүн һаагдаба. Тус область үнгэрэгшэ жэлдэ 125 мянган тонно гү, али 1954 онойхидо орходоо 2,5 дахин ехэ һү гүрэндөө тушааһан, худалдаһан байна гээшэ. Энэнь 1956 ондо тушаагдаһанда орходоо 28 процентээр ехэ.

Рязаниин малшад абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Эндэхи колхозуудта үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 3200 килограмм һүн һаагдаа. Һү һаалга 1956 онойхитой сасуулбал 600 килограммаар, тиихэдэ 1953 онтой сасуулбал 1800 килограммаар ехэ болоо. Областиин совхозууд үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3642 килограмм гү, али 1956 онойхидо орходоо 360 килограммаар ехэ һү һааһан байна.

Үнгэрэгшэ жэлэй туршада Литовско ССР-эй колхоз, совхозууд 49 процентээр, Белорусска ССР-эй—40 процентээр, Узбекскэ ССР-эй—33 процентээр, Туркменскэ ССР-эй—32 процентээр, Волынска областиин—42 процентээр, Удмуртска АССР-эй—44 процентээр, Киевскэ, Тернопольско, Калужска областьнуудай колхоз, совхозууд 40 процентээр ехэ һү һаагаа.

Мяха абалга, илангаяа гахайн мяха абалга мүн лэ дээшэлээ. Тиихэдэ Украинада, Молдавида, Литвада мяха абалга эгээл ехээр дээшэлээ. 1956 онтой сасуулбал Украинын колхоз, совхозууд 30 процентээр ехэ мяха, 36 процентээр ехэ гахайн мяха абаһан, тиихэдэ 5 миллион шахуу гахай шахажа үүсэлһэн байгаа. Мүнөө 3 миллион гаран гахай шахажа байна. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ амидын шэгнүүрээр 30 центнер мяхан гү, али 1956 онойхидо орходоо 7 центнерээр ехэ мяхан абтаа. Украинска ССР-эй колхоз, совхозууд 1957 ондо хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 17 центнер гахайн мяха абаа. Винницкэ, Сталинска, Харьковска, Киевскэ, Черкасска областьнуудай колхоз, совхозууд хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 20—30 центнер гахайн мяха абаа.

Молдавска ССР-эй колхоз, совхозууд оройдоол гансахан жэлэй туршада хоёрһоо үлүү дахин ехэ мяха абадаг болоо. Тиихэдэ тэдэнэр гахайншье, мүн үхэрэйшье мяха ехээр абаа гэжэ тэмдэглэхэ шухала. 1956 онойхидо орходоо 1957 ондо хоёр үлүүтэй дахин ехэ үхэрэй мяхан абтаһан байна.

Российска Федерацида Краснодарска хизаарай колхоз, совхозууд мяха абалгаар ехэ амжалта туйлаа. 1957 ондо 38 процентээр ехэ мяхан, тиихэдэ 66 процентээр ехэ гахайн мяхан эндэ абтаа. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 36 центнер мяхан абтаба.

Мүн урда урдынхида орходоо 1957 ондо эбэртэ бодо мал ороноймнай колхоз, совхозуудта үлэмжэ һайнаар бэлшээн таргалуулагдаһан, шахагдаһан байна. 1956 онойхидо орходоо 1 миллион шахуу толгойгоор олон үхэр шахагдажа үүсэлэгдээ. Тушаагдадаг малай нэгэ толгойн дунда зэргын шэгнүүр дээшэлжэ, мүнөө жэлдэ түрэһэн залуу малые мяха тушаалгада үсөөнөөр үгэхэ арга олгоо. Эдэ бүгэдын ашаар орон доторнай мяхан элбэг ехэ боложо, удаадахи жэлнүүдтэ үхэрэй мяха эрид ехээр абажа бэлэдхэхэ арга боломжо олгобо.

Мяха ехээр абадаг болоһонойнгоо ашаар колхоз, совхозууднай гүрэндөө мяха ехээр тушаадаг, худалдадаг болоо. Гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха жэлэй түсэб орон дотор бүхы дээрээ болзорһоо урид, 1957 оной декабриин 1-дэ дүүргэгдээ. Орон соомнай 1957 оной туршада 1956 онойхидо орходоо 550 мянган тонноор гү, али 12 процентээр ехэ үхэрэй мяхан гүрэндэ тушаагдаһан, худалдагдаһан байна. 1957 ондо 1956 онойхидо орходоо 27 процентээр ехэ мяхан Украинска ССР-тэ, 45 процентээр ехэ мяхан Литовско ССР-тэ, 69 процентээр ехэ мяхан Молдавска ССР-тэ гүрэндэ тушаагдаһан, худалдагдаһан байна.

Мал гүрэндэ тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые Российска Федерациин ажалшад болзорһоо урид дүүргээ. 1956 онойхитой сасуулбал 238 мянган тонноор ехэ мяхан бэлэдхэгдээ, Краснодарска, Ставропольско хизаарнууд, Смоленскэ, Белгородско, Омско, Ростовско, Калининградска, Куйбышевска, Ленинградска, Калужска, Курганска болон Эрхүүгэй областьнууд мяха абалгаяа нилээд ехэ болгожо, гүрэндөө ехэ мяха тушааба.

Гахай үсхэбэрилхэ хэрэгтэ, мүн эбэртэ бодо малые, хонидые бэлшээн таргалуулха, шахаха хэрэгтэ ёһотой анхаралай табигдаһан газартал орон доторнай мяхан ехээр абтадаг боложо, элбэгээр бэлэдхэгдээ.

Мяха ехээр абадаг болохын түлөө колхоз, МТС, совхозуудай хэһэн тэмсэлһээ иимэ тобшолол хэжэ болоно: мяха абалгаар 1957 ондо нилээд ехэ амжалта туйлагдаа, тиигэжэ мүнөө жэлдэ бүри ехээр мяха абаха эрхэ нүхэсэл бии болоо. Бии байһан арга боломжонуудаа бүри хүсэдөөр хэрэглэбэл, ороноймнай олон районууд мяха абалгаяа 30—40, мүн тэрээнһээ дээшэшье процентээр ехэ болгожо шадаха, тэрэнэйнгээ ашаар абтадаг мяханай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн бүгэдэарадай зорилго дүүргэхэ хэрэгтэ шиидхэхы туһа нэмэри оруулжа шадаха байна гэжэ үнгэрһэн жэл мүн лэ харуулба.

Гэбэшье, мяха абаха талаар туйлаһан амжалтануудаа үлүү гаратар сэгнэхэ болоо һаа буруу. Энэ хэрэгтэ нилээд ехэ амжалтын туйлагдабашье, хүн зондомнай хүсэд хүрэхөөр мяхан абтанагүй, мяха болон мяханай продуктнууд хүн зондо хэрэгтэй соонь үгтэдэг болоодүй. Саашадаа бүри түргэнөөр, бүри ехээр мяха абадаг болохо гээшэ мүнөө хүдөө ажахын эгээл шухала зорилгонуудай нэгэн мүн гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно. Тиимэ тула манда бии байһан айхабтар ехэ арга боломжонуудые дүүрэнээр хэрэглэхын түлөө үсэд шангаар тэмсэхэ шухала.

Мяха абалгые ехэ болгохо талаар айхабтар ехэ арга боломжонуудай бии байһые нэгэн адли эрхэ байдалтай шахуу хүршэ хоёр областиин—Омско, Новосибирскэ областьнуудай мяха абажа, тушааһанай жэшээ дээрэ харуулжа болоно. Омско область 1956 онойхитой сасуулбал 1957 ондо 19,2 мянган тонноор гү, али 37 процентээр ехэ мяха гүрэндэ тушааһан байна. Харин тиихэдэнь, Новосибирскэ область мүн лэ энэ турша соо 1956 онойхитой сасуулбал 3,8 мянган тонноор гү, али 7 процентээр бага мяха гүрэндэ тушаагаа. Омско областьдо эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ мяха абалга Новосибирскэ областиинхида орходоо 1,6 дахин ехэ.

Иимэ байдал юун дээрэһээ болоо гээшэб? Новосибирскэ областиин партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органууд, колхоз, МТС, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд гахай үсхэбэрилхэ, шахаха хэрэгые ёһотойгоор эрхилнэгүй, малаа гарзалуулхагүй гэжэ хүсэд һайнаар оролдоногүй, эбэртэ бодо малые бэлшээн таргалуулха, шахаха гэжэ бододоггүй байна гээшэ.

Мүн Казахска ССР-тэ, Армянска ССР-тэ, Вологодско, Архангельска, Ярославска, Костромской, Пермскэ, Томско областьнуудта 1957 ондо 1956 онойхидо орходоо бага мяханай абтаһан, гүрэндэ тушаагдаһан ушарые гахай үсхэбэрилхэ хэрэгтэ мууса анхарал хандуулагдаһан, мал бэлшээн таргалуулха, шахаха хэрэгые муугаар эмхидхэһэн дээрэһээ болоо гэжэ тайлбарилхаһаа бэшэ аргагүй.

Хонин ажалые хүгжөөхэ асуудалаар КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдээжэ бэшэгэй һүүлээр колхоз, совхозууд хонидойнгоо тоо толгойе олошоруулаа, ноoһо ехээр абажа, гүрэндэ ехээр тушаадаг болоо. 1957 ондо хонидой тоо толгой 9,4 миллионоор олошороо. 344 мянган центнерээр ехэ гү, али 1956 онойхидо орходоо 14 процентээр ехэ ноoһон гүрэндэ тушаагдаһан байна. Хонидой үүлтэр һайжаруулха тушаа хэмжээнүүдэй абтаһанай ашаар һүүлэй гурбан жэлэй туршада эгээл һайн ноoһон болохо нарин, нарибтар ноoһон ехээр тушаагдадаг болоо. Ставропольско хизаарай, Читын, Ростовско, Херсонско болон бусад хэдэн областьнуудай, Казахска ССР-эй, Киргизскэ ССР-эй колхоз, совхозууд хонидойнгоо тоо толгойе илангаяа ехээр олошоруулжа, ехэ ноoһо хайшалдаг болоо.

Мүн шубуу үсхэбэрилхэ талаар яһала һайн үрэ дүн туйлагдаа гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Колхоз, совхозуудта шубуудай тоо толгой 1957 ондо 8,7 миллионоор олошороо, мүн 1956 онойхидо орходоо 30 процентээр ехэ үндэгэн гүрэндэ тушаагдаа. Российска Федерациин, Украинын, Белоруссиин, Казахстанай олон колхоз, совхозууд уһанай шубуу үсхэбэрилхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулдаг болонхой. Сталинска областиин колхозууд энэ хэрэгтэ гайхамшагта үүсхэл гаргаа. Тэдэнэр 1957 ондо 6 миллион шахуу шубуу үсхэбэрилжэ, мяхыень гүрэндэ тушаагаа. Одесскэ областиин колхозууд Днестр, Дунай мүрэнүүдэй тохойнуудые, далай шадарай булангуудые хэрэглэжэ, 1957 ондо хоёр миллион шахуу нугаһа мяхан болгохоор үсхэбэрилөө. Краснодарска хизаарай Каневско районой колхоз, совхозууд энэ жэлдэ 530 мянган нугаһа үсхэбэрилөө. Энэ районой Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 150 мянган нугаһа шахажа, 180 тонно шубуунай мяха гүрэндэ тушаагаа. Энэнь ороoһото культурануудай таригдаһан 100 гектар бүридэ 50 центнер болоно.

Тэжээлэй база бэхижүүлхэ, кукуруза нилээд ехээр абадаг болохо тушаа партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай, колхоз, МТС, совхозуудай ехэ хүдэлмэри хэһэнэй ашаар мал ажал хүгжөөхэ, орон доторoo мяха, һү ехээр абадаг болохо хэрэгтэ амжалта туйлагдаа гэжэ КПСС-эй Централъна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно. Олон областьдо, тэрэ тоодо Сибирьтэ кукуруза ёһо-

(Үргэлжэлэл 2-дохи нюурта)

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Централь Комитедэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй

ХАНДАЛГА

КОЛХОЗНИГУУДТА, МТС, СОВХОЗУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ, ПАРТИЙНА, ПРОФСОЮЗНА БОЛОН КОМСОМОЛЬСКО ОРГАНИЗАЦИНУУДТА, СОВЕТСКЭ БА ХҮДӨӨ АЖАХЫН ОРГАНУУДТА, МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭ, ХҮДӨӨ АЖАХЫН ВҮХЫ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ

(Үргэлжэлэл)

тойл һайнаар ургаха нютагаа олоо гэжэ хэтэргэнгүйгөөр хэлэжэ боломоор байна.

Мал ажалдаа шэмэтэ тэжээл ехээр бэлдэдэг болоһондомнай кукуруза илангаяа ехэ үүргэ дүүргээ. Хэрбээ 1953 ондо колхоз, совхозууд 32 миллион шахуу тонно силос дараһан байгаа һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 90 миллион шахуу тонно гэхэ гү, али үнеэн бүридэ 7 тонно силос дарагдаа. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо малай тэжээл болохо талха таряанай зүйл, бүдүүн тэжээл ехээр бэлдэгдээ. Эдэ бүгэдэ хадаа малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ һайн арга нүхэсэл бии болгоно.

Колхоз, совхозуудай һүүлэй хэдэн жэлэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада, ороной нютаг бүридэ кукуруза һайнаар ургажа, илангаяа силостэ орохо ургаса гектар бүриһөө эгээ ехээр үгэдэг гэжэ тодороо. 1957 оной намар Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэ дээрэ туйлаһан гайхамшагта амжалтануудаа харуулһан хэдэн зуун колхоз, совхозуудай дүй дүршэл энээниие гэршэлнэ. Свердловско областиин Ирбитскэ районой Бузина гэжэ тосхоной колхоз 20 гектар кукурузын талмай дээрэһээ га бүриин силостэ оруулха 1548 центнер кукуруза хуряагаа. Кустанайн областиин Тарановска районой Кировэй нэрэмжэтэ колхоз 18 гектар дээрэ га бүриин 1090 центнер кукурузын ногоон эшэ намаануудые хуряаһан байна. Литовско ССР-эй Вильнюсскэ районой «Заря» колхоз 25 гектар дээрэһээ га бүриин 902 центнер силостэ оруулха кукурузын ургаса хуряагаа. Москвагай областиин Серпуховско районой «Пахарь» колхоз кукурузын 50 гектар дээрэһээ га бүриин 500 центнер ногоон эшэ намаа хуряаба. Иимэ һайн ургасын абтадаг байбашье. колхоз, МТС, совхозуудай, хэтэрхэдээ зарим областьнуудай, республикануудай олон урагшагүй хүтэлбэрилэгшэд тэжээлэй энэ эрхим һайн ургамалда хайша хэрэг хандадаг байһаар, тиигэжэ малай ашаг шэмын дээшэлэлгые һаатуулна.

1957 ондо Орловско областиин колхозууд, совхозуудта 236 мянган гектар дээрэ кукуруза таригдаһан юм. Тиигээд энэ ургамалда һайн харууһа хэгдэнгүй байшоо. Кукурузын полинуудай хахадһаа багадань лэ ургасада харууһа хэгдэһэн байна. Энээнэй гэмээр тарилгын горьтойхон хубинь хосороо. Силостэ оройдоол 46 мянган гектарайнь ургаса хуряагдажа, үнеэн бүридэ 2,6 тонно силос дарагдаа. Хэды иимэ байгаашье һаань, һайнаар харууһалһанай ашаар кукурузын үндэр баян ургаса жэл бүри хуряадаг колхозууд, совхозууд энэ областьдо үсөөн бэшэ юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ Глазуновско районой Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз 120 гектар кукурузын полинуудай га бүриһөө 299 центнер ногоон эшэ намаа хуряажа, үнеэн бүридөө 12 тонно силос дараа.

Мүн тэрэшэлэн Белорусска ССР-эй Гродненско областиин колхозууд, совхозуудта кукуруза муугаар ургуулагдана. Кукурузын ургасые муугаар харууһалһанай гэмээр эндэ силосэй ногоон эшэ намаа багаар хуряагдажа, үнеэн бүридэ оройдоо 2,1 тонно силос дарагдаа. Кукурузын горьтой ехэ талмайн ургаса хосорһон байна. Тиибэшье Волковысска районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз, мүн областиин бусад хэдэ хэдэн колхозууд гектар бүриһөө 400 центнер кукурузын ногоон эшэ намаа хуряаһан байха юм.

Ажалай, мүнгэ зөөриин гаргашые бага болгохо, абаһан хүдөө ажахын продукцинуудай өөрынь үные химдаруулха талаар үнгэрэгшэ жэлдэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Ехэ барилгануудта, үйлэдбэриин гаргашануудта гэжэ һомологдоһон мүнгэн зөөриеэ колхозууд, совхозууд, МТС-үүд гамтайгаар гаргашалдаг, зүбөөр, бодомжотойгоор хэрэглэдэг болоо, гаргашалһан түхэриг бүхэнэй ашаяа түргэнөөр харюулхынь, тиигэжэ саашадаа ажахыгаа түргэнөөр үргэдхэн хүгжөөхэ арга боломжо бии болгохын түлөө тэмсэдэг болоо. Жэл үнгэрхэ тудам манай орон дотор экономикынгоо талаар һула, гээгдэнги колхозууд үсөөн боложол, боложол байна. Колхозуудай мүнгэн олзын ургахатай хамта, колхознигуудта ажалта үдэртэнь мүнгэн бүри ехээр хубаагдана. Колхозуудта ажалай журам эли бодо шангадаа, ажалай эмхидхэл һайжараа. Колхозууд, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд саг үргэлжэ бэлэдхэл һайнтай болгогдоно.

1957 ондо таряан ажалай бригаданууд болон мал ажалай фермэнүүдтэ комсомолшууд, залуушуул олоороо ерэжэ, колхозууд, совхозуудай ажабайдалда ехэ һонирхолтой, һайшаалтай байба. Арбадахиие дүүргээд, дээдэ һургуулида заочноор һурахаар орононойнгоо һүүлдэ мал ажалда, таряан ажалда хүдэлмэрилжэ байһан хүбүүд, басагад мүнөө үсөөн бэшэ болоо. Мүнөө оронойнгоо колхозууд, совхозуудай ганса мал ажалай фермэнүүдтэ 500 мянга гаран комсомолшууд, залуушуул ажаллажа байнхай.

Колхозууд, совхозуудта хүдөө ажахын продукцинуудые ехээр абадаг болохын түлөө тэмсэлдэ комсомолшууд, залуушуул аргагүй ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр оролсобо. Шухала юумэн юуб гэхэдэ, колхозууд, совхозуудай. хүтэлбэрилэгшэд, партийна, комсомольско организацинууд бригада, фермэдэ ерэһэн залуу хүбүүн, басаган бүхэниие үдэр бүриин анхаралаар хүреэлхэ, түрүү дүй дүршэл болон хүдөө ажахын наукын туйлалтануудые ойлгожо абаха хэрэгтэнь тэдээндэ туһалха, мүн тэрэшэлэн залуушуулда культурнаар амарха, ажаһууха арга боломжо бии болгожо үгэхэ зэргэтэй.

1957 оной дүнгүүд дээрэһээ харахада, манай хүдөө ажахы эрид түргэнөөр хүгжэжэ байна. Саашадаа газар таряалангай ургаса болон малай ашаг шэмые бүри горьтой ехээр дээшэлүүлхэ, хүдөөгэй ажалшадай урдаа табиһан зорилгые—һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсөөр Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхэ тогтууритай һайн үндэһэ һуури бии болгогдоо. Мүнөө хүдэлхэл, эбтэй эмхитэйгээр, үсэд оролдосотойгоор хүдэлхэл хэрэгнай болоо. Мүнөө колхоз, совхозууд хүдөө ажахынгаа үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүдые гаргажа захалба. Энэ хүдэлмэри үнгэргэхэдөө хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаа бултыень элирүүлжэ, ашагладаг болохо, хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдэй шанар һайжаруулха, хүдөө ажахыгаа хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ асуудалнуудта анхаралаа хандуулха хэрэгтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ гүрэн хүдөө ажахыда мүнгэ зөөри ехээр һомолоо, баян техникээр зэбсэгжүүлээ. 1958 оной эхиндэ оронойнай МТС, совхозуудта 1700 мянга шахуу трактор (15 хүсэтэйдэ оруулхада), 450 мянга гаран ороохо таряанай комбайн болон хүдөө ажахын бусад олон машинанууд байгаа. Энэ ехэ хүсые зүбөөр хэрэглэжэл шадаха хэрэгтэй. Гүрэнэй мүнгэ зөөриие бардам һаланаар гаргашалдаг ябадалтай эрид шангаар тэмсэхэ шухала. Хүдөө ажахыда хүдэлмэрилжэ байгаа хүн бүхэн үлүү гаргаша гаргангүйгөөр, манай хүдөө ажахыда бии байгаа арга боломжонуудые дүүрэнээр хэрэглэн, ажаллахаяа эрмэлзэдэг болохо ёһотой. Техникээ һайнаар, гүйсэдөөр хэрэглэдэг болоол һаамнай, хүдөө ажахын машинануудта гүрэнэй гаргашалһан мүнгэн зөөри ашаяа харюулха, продукциин өөрын үнэ химдарха, олзо доходнай дээшэлхэ, промышленность болон хүдөөгэй ажалшадай ажана һайн байдалые саашадань бүри һайжаруулха арга боломжо гүрэндэмнай бии болгожо үгэхэ байна бшуу.

1958 ондо шиидхэгдэхэ ёһотой иимэ асуудалнуудта колхознигуудай, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай анхаралые хандуулха шухала гэжэ КПСС-эй ЦК, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет тоолоно.

Оронойнгоо хүдэлмэриин хүсые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэтээ хамта, парти, правительство ажалай бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ, үйлэдбэриин гаргашануудые хороожо байхын тула ажал хүдэлмэреэ ашаг туһатай талыень хаража эмхидхэхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй анхаралые саг үргэлжэ хандуулна. «...Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ гээшэ үндэһэн шухала зорилгонуудаймнай нэгэн, юуб гэхэдэ, энээнгүйгөөр коммунизмда хүсэд орохо аргагүй» гэжэ В. И. Ленин зааһан байна. (Зохёолнуудай 29-дэхи том, 93-дахи хуудаһан).

Манай социалис томо хүдөө ажахын үйлэдбэри газар таряаландашье, мал ажалдашье ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, мүн хүдөө ажахын продукци абахадаа ажалай, мүнгэ зөөриин гаргашые саг үргэлжэ хороожо байха арга боломжо олгоно. Тиимэһээ үйлэдбэреэ ашаг туһатай талыень хаража эмхидхэхэ, саашадаа ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын продукциин өөрын үнэ сэн доошолуулха асуудалнуудта хүдөөгэй ажалшадай бүхы анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Социалис хүдөө ажахын эгээ ехэ арга боломжонууд эндэ байна. Нүхэд, доро дурсагдаһан баримтануудые бодожо үзэгты.

1956—1957 онуудта машинануудые бодомжотой һайнаар хэрэглэн, хүдөө ажахын зарим һалбаринуудые комплексноор механизацилха талаар хэдэ хэдэн МТС-үүдтэ туршалгын хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Омско областиин Серебрянска районой «Иртыш» колхоздо ороохото ургамалнуудые хуряалга дээрэ иимэ үрэ дүн харагдаба:

Иимээр машинануудые бүридхэхэдэ		Машинануудые үшөө иимээр бүридхэхэдэ	
Прицепной комбайнууд (С-6)	—5	Самоходно комбайнууд (хоёр СК-3, нэгэ С-4М)	—3
Тракторнууд (ДТ-54)	—8	Лафетгүй жатка (ЖЮ-4,9	—1
Лафетнэ жатканууд (ЖР-4,9)	—3	«Беларусь» трактор	—1
Хүдэлмэрилэгшэд:		Хүдэлмэрилэгшэд:	
Комбайнернууд	—5	Комбайнернууд	—3
Комбайнерай туһалагшанар	—5	Тракторист	—1
Трактористнууд	—8	Хамта 4 хүн.	
Лафетнэ жаткын машинистнууд	—3		
Бухалшад	—10		
Хамта 31 хүн —			
Хүдэлмэриин 24 үдэр соо хуряаһаниинь	—1110 га		—1006 га
Га бүриһөө абтаһан ургаса	—18 центнер		— 18 центнер
Нэгэ хүдэлмэришэнэй ажаллаһаниинь	—36 га, 648 центнер		—250 га, 4500 центнер.

Энээн дээрэһээ харахада, һайнаар нарижуулан тааруулагдаһан СК-3 гэжэ комбайнуудые, ЖБ-4,9 гэжэ лафетгүй жаткануудые хэрэглэхэдэ, мүн тэдэниие һайнаар хүдэлгэхэдэ ажалай гаргаша 7 дахин бага болоно. Энэ амжалта хадаа ургасые амяарлан хуряаһанай ашаар гол түлэб туйлагдаа. Ургасые амяарлан хуряахада самоходно комбайнууд шагтагалдагуудта орходоо бүтээсэ ехэтэй байһанаа харуулаа. Мүнөө манай промышленность СК-3 гэжэ комбайнуудые, ЖБ-4,9 гэжэ жаткануудые бүтээн гаргажа захалаа, хүдөө ажахымнай эдэ машинануудые абахань.

Мүнөө 100 гектарта кукуруза ургуулхын тулада 25—30 хүн хэрэгтэй болоно. Тиибэшье 1956 ондо Воронежско областиин Ново-Усманска МТС-эй дүршэл дээрэһээ харахада, «Беларусь» трактортай, хэмжүүрэй проволоконуудые һөөлжэлүүлэн, оньһон аргаар зөөжэ байха түхеэрэлгэтэй, кукуруза квадратно-гнездовой аргаар тариха сеялкэтэй, навеснэ культиватортай, силос хуряаха комбайнтай, хоёрхон механизатор 130 гектар дээрэ кукуруза тарижа ургуулха бүхы хүдэлмэриие хоюулан хэһэн, тиигээд полинуудайнгаа га бүриһөө силостэ оруулха 375 центнер ногоон эшэ намаа хуряаһан байна. 1957 ондо тэдэнэр хоюулан кукурузын 198 гектар талмай элдүүрилжэ, хура бороогүй ган жэлэй болоошье һаань, гектар бүриһөө 250 центнер ургаса хуряагаа.

Иимэ жэшээнүүд үйлэдбэриин янза бүриин һалбаринуудта бии. Зорилго юуб гэхэдэ, хайшан гэжэ ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэмнайб, продукци абахадаа ажалай гаргашые хайшан гээд доошолуулхамнайб, колхозуудайнгаа, колхознигуудайнгаа мүнгэн олзые яажа дээшэлүүлхэмнайб гэжэ колхоз, МТС, совхоз бүхэндэ тодорхой хэмжээнүүдые хараалха, бодожо үзэхэ хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасыень саашадаа дээшэлүүлхэ гээшэ газар таряалан эрхилэлгын гол зорилгонь болоно. Мүн саашадаашье ороохо таряа ехээр абалгада, шэнэ ба боро газарнуудые ашаглалгада анхаралаа һуларуулхагүй ёһотойбди. Гүрэнһөө ондоо нэмэлтэ техникэ эрингүйгөөр гэхэ гү, али өөһэдтөө байһан трактор, комбайн болон бусад машинануудые һайнаар хэрэглэжэ, колхозууд, МТС, совхозууд энэ хүдэлмэреэ хэхэ ёһотой гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Юуб гэхэдэ, һүүлэй 2—3 жэл соо горьтой ехэ техникэ шэнэ, боро газар ашаглажа байһан нютагуудта эльгээгдэһэн байна. Тиимэһээ Казахстанай, Баруун Сибириин, Уралай, Волга шадарай областьнууд техникээ һайнаар хэрэглэдэг боложо, шэнэ газарнуудые ашаглаха, ороохото ургамалнуудайнгаа тарилгын талмайе үргэдхэхэ ехэ арга боломжотой.

Казахстанда, Сибирьтэ, Волга шадар шэнэ, боро газарнуудые ашаглажа, мүнөө болотор тарилгынгаа талмайе гол түлэб үргэдхэжэ байгаабди. Энэшье зүб. Иигээд байхада мүнөө оронойнгоо колхоз, совхоз бүхэндэ байгаа бүхы газарые эгээ ашагтай һайнаар хэрэглэхэ зорилго табиха сапнай болоо. Энэ талаар колхоз, совхозуудай арга боломжонуудые наринаар шэнжэлжэ үзэхэ болоо һаа, мүн ондоошье нютагуудта хэдэн зуу мянган, магад хэдэ миллион гектар хахалагдаха газар олдожо болохо.

Газар таряалан эрхилэлгын культурые дээшэлүүлжэл, баян ургаса хуряан абажа шадахабди. Газар таряалангай культурые дээшэлүүлхэ гээшэ хэдэ хэдэн тодорхой зүйлнүүдһээ бүридэдэг. Тэдэнэй заримдань хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй онсо анхаралые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хандуулна. Зорилгомнай хадаа, мэргэжэлтэд колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта севооборотоо тодорхойлжо, агрономическэшье, ашаг туһынгаашье талаар һайн байхаар ургамалнуудые һэлгэжэ тариха гурим колхоз бүхэндэ дурадхаха ёһотой. Энэ талаар дээрэһээ ямар нэгэн заабариин ерэхые хүлеэһэнэй хэрэггүй. Мүн тэрэшэлэн колхоз, совхоз бүхэндэ үрэһэнэй ажахые һайнаар эрхилдэг болохо, нютаг нютагуудтаа ургаса ехээр үгэдэг, һайнаар тааараһан сортнуудай үрэһөөр ороохо таряа болон бусад ургамалнуудые ехээр таридаг болохо арга боломжонуудаа бэдэрхэ шухала.

Район бүхэн, район соо колхоз, совхоз бүхэн өөһэдынгөө бүхы арга боломжонуудые хараадаа абан, хүдөө ажахынгаа үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ удаан болзорой, һайнаар бодожо табигдаһан түсэбтэй байха ёһотой. Жэл жэлнүүдээр хүдөө ажахын продукцинуудые абалгые али тухайгаар дээшэлүүлжэ байха тухайгаа тэрэ түсэб соогоо хараалха хэрэгтэй. Иигэжэ түсэб табихадаа, хүдэлмэриингөө түсэбые өөһэдөө бодомжолон колхозуудай, колхознигуудай зохёон хараалжа байха, гектар газар бүхэнһөө эгээ ехэ продукци абахын тулада тарилгынгаа талмайн байгуулалтые һайжаруулха арга тэдээндэ олгохо, газар таряалангай культурые дээшэлүүлхын, ургаса ехээр хуряадаг болохын түлөө эрид шангаар тэмсэхэ, тиигэжэ хүдөө ажахын продукцинуудые горьтой ехээр абаха, өөрын үнэ сэнгыень эрид доошолуулха хүнүүдые зүбөөр шэлэн оложо, хүдэлмэридэ хубаарилан табиха хэрэгтэй.

Шиигтэй газартай нютагуудта пар дээрэ тарилга хэдэг болохо гээшэ хүдөө ажахын продукцинуудые, илангаяа тэжээл ехээр абадаг болохо хэрэглэгдээгүй ехэ арга боломжомнай гээшэ. Парай полинуудта эртэ хуряагдадаг ургамалнуудые, жэшээлхэдэ, эртын хартаабха, вико-овёсой холисо, ногоон һолоомыень абахын, мал бэлшээхын тулада хара таряа, тэжээлэй люпин гэхэ мэтын ургамалнуудые тарихада ашагтай байдаг тухайнь КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет нэгэнтэ бэшэ заадаг һэн. Ерэхэ жэлнүүдтэ һайн ургаса хуряангүй байшана аа гүбди гэжэ айлтагүй, хүдөө ажахын продукцинуудые нэмэжэ ехээр абаха арга боломжо энээгээр олгогдоно. Энэ хэмжээ ябуулгын зүб, ашагтай туһатай байһыень гэршэлхэ ондоошье олон жэшээнүүдые харуулжа болохоор. Жэшээлхэдэ, Минскэ областиин Гастеллын нэрэмжэтэ колхоз парай газарнууд дээрэ ногоон тэжээл элбэг ехээр ургуулжа абана. 1957 ондо эндэ 400 гектар пар хэрэглэгдэжэ, кукуруза, люпин гэхэ мэтын тэжээлэй ургамалнууд таригдаад, 10 мянган тонно шэмэ ехэтэй тэжээл хуряагдаа. Москвагай областиин Кунцевска районой Октябриин Революциин нэрэмжэтэ колхоз 1957 ондо парайнгаа газар дээрэ эртын хартаабха, викотэй холимол овёс, кукуруза болон бусад ургамалнуудые тарижа, га бүриһөө 2.640 тэжээлэй единицэ нэмэлтэ болгон абаа. Энэ районой колхозуудта парайнь газарнууд бултадаа тооной тарилгатай байдаг. Иимэ полинууд дээрэһээн нэмэлтэ болгон продукци ехээр абахатаяа хамта, колхозууд мүн намар таригдадаг ургамалнуудай баян ургаса хуряана. 1957 ондо районой колхозууд хэрэглэгдэһэн парай газар дээрэ намарай тарилга хээд, гектар бүриин 18,6 центнер ургаса хуряагаа.

Гэхэ зуура, шииг нойто ехэтэй олохон нютагуудта полинуудайнгаа пар байхадань таарамжатай ургамалнуудые ургуулжа абахаяа оролдоногүй, хахалагдадаг газараа муугаар хэрэглэнэ. РСФСР-эй харахүрьһэгүй районуудта, Украинын Полесьедэ, Белорусска ССР-тэ, Литовско ССР-тэ, Латвийска ССР-тэ, Эстонско ССР-тэ 1957 ондо 30 миллион гаран хэрэглэгдэдэг хахалагдамал газар байжа, тэрэнэйнь 5 миллион гаран гектарынь сэбэр пар гэдэгтэ орхигдоһон байба. Хэрбээ энэ газарта люпин, эртын хартаабха гү, али вико-овёсой, горохо-овёсой холисо тариһан байгаа һаа, колхозууд, совхозууд хэдэ миллион тонно хүдөө ажахын продукци нэмэлтэ болгон абаха һэн.

Харин тиихэдэ шииг нойто багатай нютагуудта, жэшээлхэдэ, Казахстанай, Сибириин, Урда Уралай, Поволжиин, Урда Украинын газар нютагуудта, наукаар, ажал хүдэлмэреэр тодоруулагдаһанай ёһоор, баян ургаса хуряахын түлөө парай газар хэрэгтэй гэжэ тодоруулагдаһан нютагуудта, хара партай зүб севооборот эрхилдэг болохо хэрэгтэй. Иимэ нютагуудта хара пар хадаа буртаг үбһэнтэй тэмсэхэ, шииг нойто газарай хүрьһэндэ тогтоохо шухала арга болоно. Хара партайгаар зүб севооборот хэрэглэдэг болоходо зарим газарта ороохото культурануудай тарилгын талмай зарим тэдыгээр бага болохо гэжэ айһанай хэрэггүй, ороохо таряанай бүхы дээрээ абтаха яабашье ехэ болохо юм.

Ороохото ургамалнуудые хуряахадаа гээлтэ, хоролтотой тэмсэхэ гээшэ таряа ехээр суглуулха ехэ арга боломжо мүн. Энээнтэй дашарамдуулан, 1958 ондо таряа амяарлан хуряаха аргые үргэнөөр, ехээр хэрэглэхэ шухала байһан тухайнь хүдөө ажа дэлмэрилэгшэдтэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Ми дэй Совет һануулна. Энэ түрүү аргаар ургас ряаха машинануудаар хүдөө ажахымнай гүй гагданхай. Энэ жэлдэ оронойнгоо бүхы газа гуудта ороохото ургамалнуудай бүхы тарилгы лан хуряаха арга боломжо мүнөө манда бии. га ургасымнай гээлтэ хоролтые горьтойхоно болгожо, колхозуудтамнай, гүрэндэмнай хэд миллион пүүд таряа нэмэжэ абаха арга олго на.

Агротехникын түрүү аргануудые, үндэр мастернуудай дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэ хэй эдтэ промышленностиин хэрэглэмжые гү хангахын тула 1958 ондо техническэ ургама —хлопчатнигай, сахарай свёклын, лён-долг улаһанай ургасые саашадань дээшэлүүлхэ ёһ

Колхозууд, совхозууд хартаабха, овощь у бүхы хэмжээгээр үргэдхэхэ ёһотой. Хартаабх хүн зоной эдеэ хоолдо ехээр ородог, тэрээнһ оронойнмай олохон нютагуудта хартаабха м жээлдэ шухала һуури эзэлдэг гэжэ ойлгохо

Арад зоной байра байдалай һайжарха бүри тэ эдеэн ехээр хэрэглэгдэдэг болоно. Энэ үн хоолые ехээр абадаг болохо, бэлэдхэхэ арга б манай орондо барагдашагүй. Колхозууд, совх мүн колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй, алба дай буусын газарнуудта сад тариха, винограднигуудые ехээр һуулгаха гээшэ шуха рилгомнай болоно. Садуудта, винограднигуу рууһа хэлгэеэ үндэһөөрнь һайжаруулжа, ур дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Гол түлэб кукуруза ехээр тарижа, малдаа т һайн база бии болгоһоной ашаар колхозууд зууднай богонихон саг соо бүхы түрэлэйнгөө тоо толгойе олошоруулаа, ашаг шэмыень д лээ гэжэ тэмдэглэхэ шухала гэжэ КПСС- СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно. М ургамалай аргагүй һайн байһан тухайнь х шье үлүүтэ. Энэ ургамалай һайн байһании нэгэн колхозууд, совхозуудай дүй дүршэл дээ шэ, харин бүхэли областьнуудай, хизаарнуу публикануудай дүй дүршэл дээрэһээ элитэ руулагдаа.

Партийна, советскэ, хүдөө ажахын органу рилго юуб гэхэдэ, кукуруза ехээр тарижа, ор нютаг бүридэ энэ ургамалай баян ургаса хур рэгтэнь колхозуудтаа туһалха хэрэгтэй.

Мяха, һү абаха талаар хараалһан түсэбөө хын тулада үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 2— ехэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ ёһотойбди. Т үргэдхэжэ, гол түлэб кукурузынгаа ургаса дээ жэ, энэ зорилгоёо шиидхэхэ байнабди. Энэ гыемнай ондоо ямаршье ургамал шиидхэжэ гүй. 1958 ондо кукурузын га бүриһөө 30 тонно эшэ намаа хуряаха гээшэ оронойнай нютаг дунда зэргын ургаса гэжэ тоологдохо ёһотой.

Энэ хадаа гүрэн түрын удхашанартай ехэ болоно. Энэ зорилгые бэелүүлһэнһээ мал а жөөхэ, орон доторoo һү, мяха ехээр абадаг бо хы асуудалнуудые шиидхэлгэмнай дулдыдаха

Кукуруза тарихатаяа хамта, тэжээлэй бус малнуудай, тусхайлбал, клеверэй, люцернын овёсой, бобово-овёсой холисонуудай, люпинэ бусад бобово, залаата ургамалнуудай тарил гэдхэхэ, илангаяа ургасыень дээшэлүүлхэ хүд үсэд оролдосотойгоор үргэлжэлүүлхэ хэрэгтэ хэрэгтэ нэгэ янзаар хандажа болохогүй. Н гаа эрхэ байдалые, байра байдалаа харалс ургамалнуудые эзэн ёһоор тарижа байха Клеверэй, люцернын, тимофеевкын, люпинэй бусад бобово, залаата ногоонуудай һайнаар ехэ ургаса үгэдэг газарнуудта эдэ ургамалну рилгын талмай үргэдхэхэ, илангаяа ургасыень лүүлхэ хэрэгтэнь колхозууд, совхозуудта бүхы раа туһалха хэрэгтэй.

1958 онһоо эхилжэ, тусхайта мал шахалгы хынуудһаа бэшэн лэ колхоз, совхоз бүхэн т культурануудые зүбөөр тааруулан тарижа, к бобово болон залаата ногоонуудһаа үбһэ х кукурузаар, элдэб ногоогоор силос даража, хүрэхэ тэжээлтэй болохо гэһэн хойшолуулаша рилго КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэ табина. Ондоо тээһээ зөөжэ асарагдаһан т малаа байлгаха түсэб олон колхозуудай, сов табидаг ушарые эсэслэн болюулха хэрэгтэй. Э хадаа колхозуудташье, совхозуудташье, гүр туһагүй. Колхоз, совхоз бүхэнэй малаа сад эдеэлүүлжэ байха, өөһэдын тэжээлтэй боло дэлмэреэ эмхидхэхэ ёһотойбди. Иимэ арга б оронойнай колхоз, совхоз бүхэндэ бии.

Саашадаа мяха, һү ехээр абадаг болохын гансашье малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүл мүн эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэнд түрэлэйнгөө малые, шубуудые горьтойхоноо руулха хэрэгтэй байһандань КПСС-эй ЦК, С Министрнүүдэй Совет колхозуудай, МТС-үүд хозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна, совет дөө ажахын органуудай анхаралые хандуулна нэй тулада республика, область бүхэндэ яма түрэлэй мал үлэмжэ олоор үсхэбэрилхэ арга жоёо бүхы хэмжээгээр хэрэглэхэ шухала.

Саашадаа колхоз, совхозуудта гол түлэб ма олон болгогдохо ёһотой. Юуб гэхэдэ, хүдөө продукци бүхы дээрэнь, мүн товарна проду түргэн ехэ болгохо талаар томо ажахы эрх булюу һайн байһыень бодото ажал хүдэлм тон үнэмшэсэтэйгөөр гэршэлэн харуулһан ба

Һүүлэй жэлнүүдтэ олон колхоз, совхозууд ү риһөө һү һаалга дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол ан хандуулжа, һү ехээр һаажа абадаг болоо. Эн зүб эрмэлзэлгэ болоно. Мал ажалые саашад эршэтэйгээр хүгжөөжэ, һү һаалга дээшэлүүлх тэй. Зүгөөр колхоз, совхозууд һү ехээр һаада хоһоо гадна, һүнэй тоһолигые дээшэлүүлхэ з Үнеэнһээ һаагдаһан һүнэй хэмжээе бүрид гадна, һүнэй тоһолигые бүридхэхэ, һүнэй хэр байһые мэдэжэ, һүнэй тоһолигые нэмээһэнэй үнеэдэй ашаг шэмые дээшэлүүлдэг болохо шу

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй

ХАНДАЛГА

ОЛХОЗНИГУУДТА, МТС, СОВХОЗУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ, ПАРТИЙНА, ПРОФСОЮЗНА БОЛОН КОМСОМОЛЬСКО ОРГАНИЗАЦИНУУДТА СОВЕТСКЭ БА ХҮДӨӨ АЖАХЫН ОРГАНУУДТА, МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭ, ХҮДӨӨ АЖАХЫН БҮХЫ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ

(Түгэсхэл

өө хүн зониие һү болон сагаан эдеэгээр хүсэдөөр а зорилгын табигдаад байхада, һү бүхы дээ- һаажа абалгые дээшэлүүлхэ шухала болоно. э үнеэдэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэтэй хамта, й тоо толгойе түргэнөөр олон болгоо һаал энээ- бидэнэр туйлажа шадаха байнабди. Һүүлэй жэл- э үнеэдэй тоо ехэ удаашаар олон болоо гэжэ лэхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ зарим ажахынууд үнеэн өө һү һаалгаар ехэ үрэ дүн туйлахын тулада өөнгээ тоо үсөөн болгоһон, һайнаар эдеэлүүлээд һаа, горьтой һү, мүн түлшье үгэжэ шадаха, э мяха тушаалгада оруулдаг ушаршье үзэгдэнэ.

тал һү һаалга дээшэлүүлжэ, олонхи колхоз, ууд эдлүүрийн газарай 100 гектарта 300—400 р һү абажа шадахагүй байна гэжэ ойлгохо хэ- . Үнеэдые үсхэбэрилгөөр республика, хизаар, об- район, колхоз, совхозуудай амжалтада сэгнэлтэ э ондоогоор хандадаг болохо саг тулажа ерээ. хан лэ үнеэн бүриһөө ехэ һү һаагшадые мүры- илаа гэжэ тооложо болохогүй байна. Олон й аад, тоһолиг, ехэ һү һаагшад мүрысөөндэ илаа тоологдохо зэргэтэй. Ушарынь тэдэнэр эдлүү- газарай зуун гектар бүридэ бүри ехэ һү абаха бшуу. Үнеэдэй тоо олон болгохын түлөө ороной эдэн районуудта ёһотой тэмсэл хэгдэдэггүй бай- имэ баримтанууд гэршэлнэ.

сийска Федерациин областьнуудай, Украинска й, Молдавска ССР-эй, Белорусска ССР-эй, ско ССР-эй болон Узбекскэ ССР-эй олон кол- овхозууд һүүлэй гурбан жэлэй туршада үнеэн өө һү һаалгые 500—1000 килограммаар дээшэ- нэй, мүн үнеэдэйнгээ тоо 20—40 процентээр олгоһоной ашаар һү һаалгые хоёр, хоёр үлүүтэй ехэ болгоһон байна. Тиихэдэ энэ үе соо Эстон- СР-тэ, Киргизскэ ССР-тэ, Казахска ССР-тэ Армянска ССР-тэ үнеэдэй тоо олон болоогүй байха юм. Азербайджанска ССР-тэ, Грузинска э, Латвийска ССР-тэ, Туркменскэ ССР-тэ, Тад- а ССР-тэ, Алма-Атын, Актюбинскэ областьнууд- эн бүриһөө һү һаалга дээшэлүүлһэнэй ашаар эр абаа, үнеэдэйнь тоо олон болоогүй, харин хо- шье байха юм.

зоной улам ургажа байгаа хэрэглэмжые һү бо- гаан эдеэгээр бүри һайнаар хангахын, саашан- нүүдтэ һү, мяха бүри ехээр абаха аргатай бо- тулада үнеэдэйнгээ тоо түргэн олон болгохо а байна.

ай ороной бүхы районуудта эдлүүриин газарай ектар бүридэ үнеэдэй тоо адли байха зэргэтэй ом, харин зоно бүхэнэй онсо өөрэ илгаа хараада зэргэтэй. Тус тус зононуудта эдлүүриин газа- ун гектар бүридэ ойрын 3—4 жэлэй турша соо хада доро дурсагдаһан тоотой үнеэдтэй болохо о табиха хэрэгтэй: үнеэ олоор үсхэбэрилдэг райо- , жэшээлхэдэ, РСФСР-эй түбэй областьнууд- ранныи, Белоруссиин, Балтика шадарай зарим ьнуудта эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ толгой үнеэтэй болохо хэрэгтэй. Грузида, Азер- анда, Арменидэ, Молдавида эдлүүриин газарай ектар бүридэ 15—20 үнеэтэй байха шухала бо- Хони, мяханай мал үсхэбэрилхэдэ илангаяа таа- тай эрхэ байдалтай бусад районуудта, жэшээл- Казахстанда, Киргизидэ, Узбекистанда, Туркме- Таджикистанда, РСФСР-эй Ставропольско хи- , Оренбургска, Читын болон бусад зарим об- уудта үнеэдэй тоо нэгэ бага үсөөн байжа болохо ха.

й үнеэдтэй болохын тулада эмэ тугал, буруу һалха тусхай бригада, фермэнүүдые эмхидхэжэ, жатай эрхэ байдал бии болгодог колхоз, совхо- уб юумэ хэнэ гээшэ. Үнеэдээ олон болгохын ту- хэрэглэгдэхэ эмэ хашараг, буруу үүсэлэлгые, уса, колхозуудай болон гүрэнэй аша туһада ябадал байһан туладань, огтолон хорихо хэ- .

а абаха асуудалые үнеэдэй тоо түргэн олон бол- гөөр шиидхэхэ аргагүй байһые мартажа боло- . Үнеэдые олон болгоходоо бидэнэр түл олоор , эрэ хашараг, гуниан үхэрнүүдые бүри олоор ка, мяха абаха арга боломжоёо дээшэлүүлжэ ша- байнабди. Залуу эбэртэ бодо малые бага байха- туранхайгаар мяханай комбинадуудта олон кол- овхозуудай тушаадаг бардам, эзэн буса, гүрэн угүй ябадал гаргалгые нэгэн доро болюулха хэ- . Залуу эбэртэ бодо мал тэжээл һайнаар хэрэг- шэгнүүрынь түргэнөөр нэмэдэг. Тиимэһээ тэдэ- лтэрые хараада абан, нилээд томо болоһон хой- тушааха гурим тогтоохо шухала. Мүнөө жэлдэ н залуу мал үүсэлхэ ябадал болюулжа, тэдэ- хоёр наһа хүрэтэрнь, зарим ажахынуудта гурбан хүрэтэрнь ехэ болгохо хэрэгтэй.

хознигуудай, хүдэлмэришэд болон албахаагша- жахынууд залуу мал ехэ болоторнь бариха, за- а аргагүйдэдэг дээрэһээ бага байхадань үүсэл- йха юм. Эдэ залуу малые бага байхадань ала- харин томо болгохын тулада хамагай түрүүндэ ие колхоз, совхозууд олоор худалдажа абадаг о зэргэтэй. Иимэ хэмжээнүүд Российска Феде- н олон областьнуудта, бусад республикануудта, лбал, Молдавска ССР-тэ, Украинска ССР-тэ н байна. Энэ хадаа үхэрэй мяха ехээр абадаг оһоо гадна, фермэнүүдтэхи эбэртэ бодо малайн- о олон болгохо арга колхоз, совхозуудта олго- айна бшуу.

эб түрэлэй малай тоо олон болгоходо, наг шэб- ехээр суглуулжа абаха зорилго шиидхэгдэнэ гэжэ мүн лэ мартажа болохогүй. Наг шэбхэ үтэгжүүлгэдэ ехээр хэрэглэлгэ хүдөө ажахын бүхы культурануудай ургаса дээшэлүүлгэдэ тон ехэ удхашанартай гээшэ.

Мүнөө үедэ колхоз, совхозууд минеральна үтэгжүүлгэ гүрэнһөө улам бүри ехээр эридэг боложо байна. Тиихэтэй хамта колхоз, совхозуудай олонхинь наг шэбхэ ехээр суглуулжа, зүбөөр хадагалха хэрэг эрхилдэггүй байха юм. Теэд наг шэбхэ соо тарианай ургахада шухала болохо зүйлнүүд—азот, фосфор, калий бии байһаниинь мэдээжэ бшуу. Колхоз, совхоз бүхэн наг шэбхэ суглуулха, хэршэһэн һолоомо, торф гэхэ мэтые малдаа дэбдижэ, үтэгжүүлгэ бэлдэхэ уялгатай. Колхоз, совхоз бүридэ наг шэбхэ хадагалдаг газар түхеэржэ, эдинсэтэ зүйлөө гээхэгүйн тулада шэбхые зүбөөр обоолон хадагалха хэрэгтэй.

1958 ондо бидэнэр мяха абалгые эрид ехээр дээшэлүүлхэ ёһотой байнабди. Жэлэй турша соо мяха абалга хоёр, хоёр үлүүтэй дахин нэмээхэ арга олгохо байһан, гахай хамагай түрүүндэ олоор үсхэбэрилһэнэй ашаар энээниие туйлажа шадаха байнабди. Смоленскэ областиин колхоз, совхозууд 1957 ондо залуу эмэ гахайнуудые нэгэ удаа түрүүлээд худалдаха ябадал үргэнөөр хэрэглэжэ, абаһан поршоонхонуудаа зүбөөр шахан таргалуулжа, 1956 онойхитой сасуулбал, гахайн мяха абалгые колхозуудта 2,6 дахин, совхозуудта 2 шахуу дахин ехэ болгоо. Тиигэжэ 1956 онойхидо орходоо гүрэндэ мяха тушаалга ба худалдалгые 1,8 дахин ехэ болгожо шадаһан байна. Тиихэдээ областиин колхоз, совхозууд гахайн мяха абалгада хүсэ гаргашалгые горьтойгоор хорооһон, гахайнуудые зунай байрада олоор байлгаһанай, хартаабхын тарилга дээрэ тэдэниие бэлшээһэнэй ашаар гахай үсхэбэрилгэһөө олзо доход ехээр абаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ областиин колхозууд гахай үсхэбэрилгэһөө 150 миллион үлүүтэй түхэриг олзо оруулһан байна. Тиихэдэ 1956 ондо энэ олзонь оройдоол 36,5 миллион түхэриг болоһон байха юм. Смоленскэ областиин колхоз, совхозуудай 1957 ондо хэһэн юумые, хэрбээ гахай үсхэбэрилхэ хэрэг ёһотойгоор лэ эрхилээд байгаа һаа, область, республика бүхэн хэжэ шадаха байна.

Гахайн мяха абалгые эрид дээшэлүүлхэтэеэ хамта бекон абахын тулада гахай шахалгада тусгаар анхарал хандуулха шухала. Юуб гэхэдэ, гахайн өөхэтэй мяха болон салые зарим хүнүүд эдеэ хоолдоо хэрэглэдэггүй, тиихэдэ өөхэ багатайшаг мяхан бологшо бекон манай ороной олонхи районуудта үргэнөөр хэрэглэгдэжэ шадаха байна. Теэд бекон абахын тулада гахайн өөхэтэй мяха абаһанайхида орходоо колхоз, совхозууд хүсэ, зөөри багаар гаргашалха болоно. Тиимэһээ, бүхы дээрээ абтадаг гахайн мяханай 30—60 процентые бекон болгожо абадаг Латвиин, Эстониин, Литвагай, РСФСР-эй Москвагай, Новгородско, Тамбовско, Пензенскэ областьнууд тон зүб юумэ хэнэ гээшэ.

Хониной тоо олон болгохо, нооһо абаха талаар 1957 ондо зарим һайн үрэ туйлагдабашье, хони үсхэбэрилхэ угаа ехэ арга боломжонууднай манайда үшөөл дутамагаар хэрэглэгдэнэ, мал ажалай энэ тон шухала һалбари ороной олон районуудта үшөөл задагай байдалтай байһаар гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно. Партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, колхоз, МТС, совхозууд богонихон үе соо хони үсхэбэрилгын гээгдэл усадхажа, хонидой тоо түргэнөөр олон болгохо, нооһо ехээр абаха ябадал хангаха зэргэтэй. Манай ороной ажалшадые һайн хилгааһан бүдөөр хүсэдөөр хангахын тулада эдэ бүгэдые хэхэ шухала байна. Тиихэдээ хони үсхэбэрилгэ, мяха ехээр абадаг болохо горьтойхон арга нүхэсэл болоно гэжэ мартажа мүн лэ болохогүй. Манай ороной олон районуудта хониной мяха бусад мяханһаа шэлэдэг байха юм.

Шубуу үсхэбэрилгэдэ ехэ анхарал хандуулха хэрэгтэй. Энэ хадаа ехэ мяха эгээн түргэнөөр үгэжэ шадаха мал ажалай олзотой һалбари болоно. Шубуу үсхэбэрилхэдөө хүсэ зөөри, тэжээл багаар гаргашалхаһаа гадна, богонихон үе соо эрхим һайн шанартай мяха ехээр абажа, мүн оронойнгоо хүн зониие үндэгөөр хангажа болохо байна. Гэбэшье, олон колхоз, совхозууд шубуу үсхэбэрилгые тоодоггүй, тахяа, нугаһа, галуу тэжээхэ тон ехэ арга боломжонуудаа үшөөл муугаар хэрэглэдэг байха юм. Тиимэһээ колхоз, совхозуудай 1958 ондо 1957 онойхидо орходоо 2—3 дахин олон тахяатай, үһанай шубуутай болохонь шухала гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно. Энэ зорилгые шиидхэжэ болохо, амжалтатайгаар шиидхэгдэхэшье ёһотой.

Туулай үсхэбэрилгэ манайда тоогдодоггүй байһаниинь тон буруу гээшэ. Энэ хадаа ажахын ехэ олзотой һалбари болоно. Олон колхоз, совхозууд хэдэн жэлэй туршада туулай амжалтатайгаар үсхэбэрилжэ, хүсэ багаар гаргашалан, горьтой мяха абадаг, ехэ олзо оруулдаг байна. Гадна, үнэтэ арһанууд, хөөбэри абтана.

Колхоз, совхозуудай уһа сөөрэмүүдэй загаһа үдхэлгэ манай орондо эдеэ хоолой зүйл ехэ болгохо нилээд шухала арга нүхэсэл болоно. Хүдөө ажахын энэ һалбариие зүбөөр эмхидхээд байгаа һаа, олзо ехээр үгэхэ, ехэ хүсэн гаргашалагдахагүй байна. Олон колхозууд уһа сөөрэмүүдые загаһа үсхэбэрилхын тулада ашагтай һайнаар хэрэглэжэ, үһанай талмайн гектар бүриһөө 10—15 центнер загаһа баридаг, загаһатай сөөрэмүүдэйнгээ талмайн гектар бүриһөө 7—10 мянган түхэриг олзо оруулдаг байна.

Мүнөө манай хүдөө ажахын эрид ехээр хүгжөөгдэжэ байхада, зүгы үсхэбэрилхэ тухай мүн лэ һануулхаар байна. Мёд бидэндэ шухала хэрэгтэй юм. Зүгы үсхэбэрилгын һайнаар табигдаһан, энэ хэрэгтэ дурладаг, оролдосотой хүнүүдтэ тэдэниие даалгаһан газарта зүгын ажал ажахыда ехэ ашагтай байжа, ехэ олзо үгэдэг. Зүгы үсхэбэрилгэ үрэ жэмэстэ ургамалнуудай, хүдөө ажахын бусад культурануудай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэдэг байна. Гэхэтэй хамта, хүдөө ажахын энэ һалбариие колхоз, совхозуудай олохон хүтэлбэрилэгшэд тоодоггүй байха юм.

Манай хүн зондо, хото хүдөөгэй ажалшадта хамаг бүхы продуктнуудые хэрэгтэй соонь ойрын 2—3 жэлэй туршада абадаг болохын тулада хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ хэрэгтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө нютагуудта, илангаяа малай байранууд, үйлэдбэриин бусад барилганууд, байрын гэрнүүд, олониитын-ажаһуудалай байшангууд олоор бодхоогдодог боложо байна. Энэ хүдэлөөе бүхы хэмжээгээр дэмжэхэ шухала. Бидэнэр олон гэр байра һайнаар, гаргаша багатайгаар бариха зэргэтэйбди. Барилга олоор бодхоходоо, энэ талаар элдэб үлүү булуу гоёлтонуудые хэхэ ябадалтай шанга тэмсэл хэдэг, барилгын нютагай материалнуудые үргэнөөр хэрэглэдэг колхоз, МТС, совхозуудай үүсхэлые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет һайшаан дэмжэнэ. Энэ хадаа нэгэ хэмжээнэй мүнгөөр урдынхидаа орходоо олон байрын гэр, малай байра болон бусад барилгануудые бодхохо арга олгоно. Арга боломжотой хүдөө нютагуудта интернат-һургуулинуудые, хүүгэдэй ясли болон садуудые, нарайлалгын байшангуудые, клубуудые, пекарнинуудые, ниитын столовонуудые, банинуудые, үбгэд хүгшэдэй байха гэрнүүдые бариха хэрэгтэ анхарал хандуулхаар болоо.

Табигдаад байһан зорилгонуудые бидэнэй амжалтатайгаар хангажа шадаха гол юумэ юуб гэхэдэ, хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые бүри ашагтай һайнаар эрхилхэ талаар туйлагдаһан амжалтануудай шэнэ баримтануудһаа жэшээ харуулан, хүнүүдые һургахын, мүн дүй дүршэлыень шэнжэлжэ байһан колхоз, совхоз, МТС, бригада дээрэ ямар түрүү юумын хайшан гэжэ туйлагдаһые, тэндэнь ошожо бодотоор харуулан, хүдөө ажахын техникые ашаглаха ябадалда хүнүүдые һургахын тулада түрүү хүнүүдэй, түрүү колхоз, совхоз, МТС, бригадануудай туйлалтануудые бүхы колхоз, совхозуудта дэлгэрүүлжэ шадаха ябадал болоно гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно.

Бүхы шэнэ түрүү юумые дэмжэхэ хэрэгтэ партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай хүдэлмэри зорюулагдаха зэргэтэй. Нэгэ колхоздо олдоһон һайн дүршэл бусад колхозуудта юундэ дэлгэрнэгүйб? Эмхидхэлэй хүдэлмэри лэ һулаар табигданхай. Шэнэ юумые дэмжэхые уряалаад лэ олон ушарта өөһэдынгөө зорилго хизаарладаг партийна организацинууд манайда бии. Имагтал уряалаад байха гээшэ дутамаг байна. Шэнэ юумэ дэмжэхые уряалхаһаа гадна, харин тэрэниие дэмжэхэ ябадал эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Уряануудай юрэнхы байхагүйн тулада колхозой түрүү бригадын дүршэлэй тус колхозой бүхы бригадануудай шадабари, түрүү колхозой дүй дүршэлэй районой бүхы колхозуудай шадабари, түрүү районой дүй дүршэлэй областиин бүхы районуудай шадабари болохоор ажал хэрэгээ эмхидхэн табиха хэрэгтэй. Ямар нэгэн бригадын, колхоз гү, али районой түрүү дүршэлэй ямар байһые хүнүүд мэдэхэ зэргэтэй. Тэрэнэй тулада партийна хүтэлбэрилэгшэдэй, колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, МТС, совхозуудай директорнүүдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй түрүү ажахынуудта ошохо ябадал эмхидхэхэ, тиихэдээ ойро зуура байгаад бусахагүй, харин ажахыгаа эрхилдэг дүй дүршэлыень ямар арга замаар эрхим һайн үрэ дүн туйлаһыень хүсэд һайнаар шэнжэлэн мэдэхэ хэрэгтэй. Колхоз дээрэнь ошожо түрүү дүршэлтэйнь иигэжэ танилсаһанайнгаа һүүлээр районой хүдэлмэрилэгшэд ондоо колхозуудта удаан сагаар гарабал туһатай байха болоно. Тиихэдээ ажахыень хүгжөөн дэбжээхэ тодорхой түсэб колхознигуудтай хамта зохёогоод, ямар хэмжээ хэзээ бэелүүлхэб гэжэ хараалха, мүн ямар хүдэлмэриин түлөө хэнэй харюусаха байһые тус түсэб соогоо тодорхойлхо хэрэгтэй. Зүгөөр гол шухала юумэн юуб гэхэдэ, түсэбэй зохёогдоһоной һүүлээр, тэрэнэй дүүргэлтэ эмхидхэхэ, хараалагдаһан хэмжээнүүдэй үдэрһөө үдэртэ ямараар бэелүүлэгдэжэ байһанай хойноһоо хинаха ябадал болоно. Колхоздохи ажал хэрэгэй ямараар табигдаһанда колхознигуудай шүүмжэлхы ёһоор хандадаг, ямар нэгэн хүдэлмэриин түлөө харюусалгатай хүнүүдэй тоосоогоо хэхэ тухай эрилтэ табидаг байханиь шухала болоно. Үйлэдбэридэ түрүү дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлхын түлөө тэмсэл ямар удхатайб гэхэдэ, түрүүшүүлэй амжалтануудһаа уламжалан район, область болон республиканудай бүхы хүдөө ажахые ниитэ дээрэнь хүгжөөлгэ хангаха ябадал болоно.

Хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн олохо гээшэ хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ шиидхэхы асуудал болоно гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет урда мэтэ тоолоно. Орон дотор хүдөө ажахын ниитэ дээрээ хүгжэжэ байбашье, зарим область, район, колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын продуктнуудые абалгын хэмжээн ондо ондоо байһан зандаа. Энэ хадаа газарай хүрьһэнэй, сагай уларилай болон бусад бодото байдалай ондо ондоо байлгаһаа шалтагаалнагүй, иимэ ондо ондоо эрхэ байдалай бии байбашье, гол түлэб хүтэлбэрилгын шанарһаа болоно гээшэ.

Газарай хүрьһэнэй болон сагай уларилай талаар тон адли эрхэ байдалтай нэгэ областьдо гү, али нэгэ райондошье колхоз, совхозуудай тад ондо ондоогоор хүдэлмэрилдэг байһыень бидэнэр харанабди. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, бригада, колхоз, совхоз, районие хүтэлбэрилгын шанар ондо ондоо байна бшуу.

Тиимэһээ партийна, советскэ, хүдөө ажахын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые, хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ хабаададаг бүхы хүнүүдые шэлэн ололгые һайжаруулха гээшэ урда мэтэ гол зорилгонуудай нэгэн байһан зандаа.

Үнгэрһэн дүрбэн жэлэй турша соо хэдэн олон мянган мэргэжэл ехэтэй агрономууд, зоотехнигүүд, ветеринарнууд, инженернүүд, мелиораторнууд, бусад мэргэжэлтэд колхоз, МТС, совхозуудта хүдэлхын тулада эльгээгдэнхэй. Тэдэнэр теоретическэ эрдэм мэдэсээ бодото ажал дээрэ хэрэглэжэ, даажа байһан ажалаа тодорхойгоор шэнжэлэн мэдэжэ шадаад, бүри орёо зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ өөһэдыгөө бэлэдхэжэ үрьдөөд байна. Эдэ хүдэлмэрилэгшэд манай эгээн лэ дүршэл ехэтэй хүнүүд бологшо колхозуудай түрүүлэгшэнэртэй, МТС, совхозуудай директорнүүдтэй, отделенинүүд болон фермэнүүдые эрхилэгшэнэртэй, тракторна болон тариан ажалай бригадануудай бригадирнуудтай хамта хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ, газар тариалангай болон мал ажалай продукт элбэгээр абадаг болохо орёо зорилгонуудые һайнаар шиидхэжэ шадаха байна. Эдэ хүдэлмэрилэгшэдэй өөһэдынгөө үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые бэрхэ һайнаар шиидхэжэ шадаха байһыень мэдэдэг дээрэһээ мүнөө тэдэндэ найдажа болохо. Өөһэдынгөө эрдэм мэргэжэлтэдые, дүй дүршэлые ёһотой һайнаар хэрэглэжэ шадахынь тулада хүтэлбэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүсхэлые мүнөө шадаал һаа ехээр дээшэлүүлхэ арга боломжо бии, дээшэлүүлхэ шухалашье байна.

Зүгөөр колхозуудай тулюур түрүүлэгшэнэр манайда үшөө бии. Колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй тушаалда бэлиг ехэтэй эмхидхэгшэдые дэбжүүлхэ гээшэ колхозуудые эмхидхэлэй талаар бэхижүүлхэ шухала зорилго байгаа, байһааршье гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. Тиимэһээ колхозуудта һайн хүдэлмэрилэгшэдые эльгээхэ гээшэ ямар нэгэн саг зуурын хэрэг бэшэ, харин ажахые хүтэлбэрилгөөр эгээн шухала үдэр бүриин хэрэг болоно!

Область бүхэнэй олон районуудта гээгдэнги колхозууд үшөө бии. Бүхы колхоз, совхозуудые түрүүшүүлэй зэргэдэ оруулхын тулада бидэнэр ехэ оролдолго гаргаха ёһотой байнабди. Шэнээр байгуулагдаһан совхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлхэ хэрэгтэ анхарал хандуулха шухала. Тэрэнэй тулада хамагай түрүүндэ хүдөө нютагуудта эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулха, колхознигуудые, звеньеводуудые, бригадирнууд болон колхозуудай түрүүлэгшэнэрые оролдосотойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй. Хүнүүдтэй, илангаяа колхозуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэй ябуулагдадаг хүдэлмэридэ горьтой дутуунууд үшөө б.

Колхознигуудай, МТС, совхозуудай хүдэлмэришэдэй дунда ябуулагдадаг хүдэлмэриие шангадхаха хэрэгтэ партийна, советскэ органуудай, хүдөөгэй бүхы коммунистнууд болон комсомолшуудай тусгаар анхаралые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хандуулна. Совет хүн манай түсэбүүдые бодотоор зохёогшо, манай бүхы баялигуудые байгуулагша мүн. Артельнэ ажахынгаа бодото эзэдынь байһанаа колхозник бүхэнэй мэдэрхэ, өөрынгөө эгээн түрэл, дүтын хэрэг байһан артельнэ ажахы тухайгаа тэдэнэй оролдолго гаргаха ябадал бидэнэр туйлаха ёһотойбди. Хүдөө нютагуудта олон мянган гайхамшагта хүнүүд урган гараа. Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ элитэ ехэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө хүдөө нютагуудай хэдэн мянган ажалшад орденууд болон медальнуудаар шагнагдаа. Тэдэнэй дунда түрүү колхознигууд, хүдэлмэришэд, звеньевойнууд, бригадирнууд, колхозой түрүүлэгшэнэр, совхозой директорнүүд, агрономууд, зоотехнигүүд бии. Энэ тон ехэ хүсэн гээшэ. Хэрбээ партийна организацинуудай ажалша бүхэндэ ехэ анхаралтайгаар хандаад, тэдэниие урмашуулаад, колхоз совхозуудай үйлэдбэри хүгжөөхэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ үргэнөөр хабаадуулаад байгаа һаань, хүдөө нютагуудта зохёон байгуулхы ажабайдал бүри ехээр һайжарха байна. Энэ хадаа хүдөө ажахые хүгжөөхэ түсэбүүдые бэелүүлхэ шиидхэхы арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно.

Колхоз, МТС, совхозуудай үмэнэ 1958 ондо табигдажа байһан ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын тулада оролдосотой һайнаар ажаллаха хэрэгтэй. Хабарай тарилгада жэшээтэ һайнаар бэлэдхэхэ, малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ шухала. Хүдэлмэрилэгшэдые һургаха, машина техникэ заһабарилха, үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ ба хадагалха асуудалнуудта, мүн үдэр бүриин хүдэлмэриин бусад шухала асуудалнуудта партийна организацинууд, советскэ болон хүдөө ажахын органууд тусгаар анхарал хандуулха зэргэтэй.

Нүхэд колхознигууд, МТС, совхозуудай хүдэлмэришэд, партийна, советскэ болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд! Энэ бэшэгээр таанадта хандахадаа, хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ, мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэжэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ табигдаһан зорилгые шиидхэхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалтануудые туйлахын тулада 1958 ондо бүхы хүсэлэл оролдолгоёо гаргаха бэзэт гэжэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет найдана.

Хүдөө ажахын бүхы продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохын түлөө алдарта колхозно тариашад, социалистическэ хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд саашадаашье шэн зоригтойгоор тэмсэжэ, хүн зондоо элбэг дэлбэг эдеэ хоол хүнгэн промышленностьдаа түүхэй эд үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулха бэзэ гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет батаар найдана.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет.

ССР Союзай Министрнүүдэй Совет.

ПАРТИ, ПРАВИТЕЛЬСТВЫНГАА ХАНДАЛГА БЭШЭГТЭ ХАРЮУ БОЛГОН, 1958 ОНДО ХҮДӨӨ АЖАХЫГАА БҮРИ ЕХЭЭР ХҮГЖӨӨХЫН ТҮЛӨӨ МАНАЙ РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, МТС, СОВХОЗУУДАЙ УЛАМ ЭРШЭМТЭЙГЭЭР ОРОЛДОХО БАЙҺАНИИНЬ ЛАБТАЙ

☆ ☆

Комсомол-залуушуулай отара

Ноёхон нютагай Согото гэжэ һууринда Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой комсомол-залуушуулай хонишодой отара байрладаг юм. Энэ отарые Владимир Будаев хоёрдохи жэлээ даажа ябана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ отарын хонишод, комсомол-залуушуул нүхэд В. Будаев, Н. Будаева гэгшэд эдир залуугай эршэ зориг, хаба шадал мэдүүлэн ажаллажа, һайн амжалта туйлаба. 1956 ондо 100 хонин бүриһөө 102 хурьга абаһан байгаа һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 137 хурьга абаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлээ.

Энэ отарынхид һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада түрүү арга хэрэглэдэг боложо, хонидоо таарамжатай сагтань ороондо оруулаад, тэдэнээ үбэл хурьгалуулжа, хурьгадаа кошарно-базова аргаар түлжүүлнэ.

Хонидоо олоор хэнзэлүүлхэ тухай Хориин аймагай «Улаан Одон» колхозой хонишодой үүсхэлые отарын хонишод зүбшөөн хэлсэжэ, арга боломжонуудаа тодорхойлжо үзөөд, 100 хонин бүриһөө 155 хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалха уялга абанхай.

Абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө энэ отарын хонишод үдэд шангаар ажаллана.

Мүнөө тус отарада 300 гаран хурьгад абтаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Хурьгалһан хонидоо һайнаар харууһалжа, эдеэлүүлжэ, саг сагтань уһалжа байгаад, хаһа саг соонь ороондо оруулхын түлөө тэмсэнэ. Тиигэжэ январь һарада 100-гаад хонид ороондо оруулагдаба.

Г. Бадмаев.

Абаһан уялгануудаа дүүргэхэ аргатайбди

Үнгэрэгшэ 1957 ондо манай колхозой ажахын бүхы һалбаринууд яһала хүгжэһэн байна.

Тарялангай гектар бүриһөө дундаа зэргээр 9 центнер ургаса абтаа. Тиихэдэ тарилгын зарим газарһаа га бүриин 14 центнер шэниисын ургаса хуряагдаһан байна.

Орооһото культурануудай бараг һайн ургаса хуряаһанайнгаа ашаар гүрэндэ таряа тушааха, худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэжэ, нютагтаа тааруу өөрын сортовой үрэһэ хаагаабди. Мүн хартаабхын һайн ургаса абтаа. Жэшээлхэдэ, зарим участогуудһаа га бүриин 100 гаран центнер хартаабха хуряагдаһан байха юм. Гадна, малда бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл элбэгээр бэлдэгдэнхэй.

Һү, мяха, нооһо абаха, эдэ продуктнуудые гүрэндэ тушааха, худалдаха жэлэй түсэб, уялгамнай үлүүлэн дүүргэгдээ.

Мал үсхэбэрилхэ түсэб баһал горьтойгоор үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна. Жэшээлхэдэ, эбэртэ бодо малаар—110 процент, хонёор—119 процент, гахайгаар—177, шубуугаар 100 процент дүүргэгдээ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай колхозой хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө 134 хурьга абажа, хонин бүриһөө 2,6 килограмм нооһо хайшалаа һэн. Һаалишаднай 100 үнеэн бүриһөө 120 тугал абажа, үнеэн бүриһөө дундаа зэргээр 1800 литр һү һаагаа. Энэнь 1956 онойхиһоо 800 литрээр ехэ болоно. Тиихэдэ гахайшаднай үсхэбэридэ байһан эхэ гахай бүриһөө 20 поршоонхо, нэгэ түрүүлһэнһээнь 6 поршоонхо абажа түлжүүлээ. Мүн 200 центнер гахайн мяха гүрэндэ тушааһан, худалдаһан байнабди.

1956 ондо колхозоймнай ажахын олзо доход 460 мянган түхэриг байгаа һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 775 мянган түхэриг болоһон байна.

Эдэ зарим тэды амжалтануудаараа заахашье һанаагаа амарнагүйбди. Юуб гэхэдэ, ажахыдамнай дутуу дунданууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөөл олон байһаар.

Тиимэһээ малдаа тогтууритай һайн тэжээлэй база байгуулхын тулада мүнөө жэлдэ, үбһэ ногоо муутай сабшалан, бэлшээринүүдээ элдүүрилжэ, тэжээлэй культурануудые тарихабди. Мүн малай хэдэн типовой байра барихаар хараалагдана. Гадна ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые оньһожоруулхабди. Электростанци барижа захалаабди. Мүнөө барилгын модо, шулуун бэлдэгдэнхэй.

Мүнөө жэлдэ малшад, хонишоднай бүри дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаа. Үнеэн бүриһөө дундаа зэргээр 2100 литр һү һааха, 100 хонин бүриһөө 150 хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалхаар шиидэнхэй. Мүн гахайшаднай эхэ гахай бүриһөө 22 поршоонхо абажа түлжүүлхэ юм. Гадна, шубуу олоор үсхэбэрилхэбди. 1958 оной эсэстэ 2000 гаран уһанай шубуутай болохобди.

Манай колхознигууд бүгэдөөрөө абаһан уялгануудаа лаб лэ дүүргэжэ, мүнөө жэлдэ бүри һайн амжалта туйлаха бата найдамтайгаар ажаллана.

Г. Попов, Бичурын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ангарск городой нэгэ үйлсэ харуулагдана.

Л. Яковлев

Моришодой ажалые зүбөөр сэгнэхэ

Хүдөө ажахыда бүхы ажал ехэтэй хүдэлмэри гол түлэб шэнэ шэнэ оньһото трактор, машинануудай хүсөөр хэгдэдэг болобошье һаа, илангаяа колхозуудта морёор хэхэ үдэр бүриин гар үзүүрэй хүдэлмэри олон.

Тиимэһээ хүдэлмэриин мори унаа харууһалха, эдеэлүүлхэ, тэдэнэй тоо толгойе олошоруулха хэрэгтэ колхозуудай моришод нилээд ехэ үүргэ дүүргэнэ бшуу.

Иволгын аймагай «Коминтерн» колхозой ахалагша моришон нүхэр Г. Ж. Жамбалов жэлэй ямаршье сагта колхозойнгоо хүдэлмэриин моридые хүсэ шадал һайнтай, тобир тарган байлгадаг, мүн гүүдээ бултыень унагалуулжа, түлыень гарза хоролтогүйгөөр абадаг юм.

Гадна, энэ моришон бригадынгаа шарга тэргэ, тоног зэмсэг заһабарилжа, хадагалжа байдаг заншалтай.

Мүн энэ колхоздо моришон Р. Д. Цыдыпов үнэн сэхэ ажалаараа шалгардаг.

Эдэ нүхэд гансашье моридоо хараад байдаггүй, үбһэ, таряанай хуряалгын халуун үедэ колхоздо нилээд ехэ туһа нэмэри хүргэдэг байна.

Тиибэшье энэ колхоздо моридые һайнаар харууһалһанай, унага олоор абаһанай, адуу һайнаар таргалуулһанай түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэри үгэхэ гуримые дахин хаража үзэхэ, шэнэлхэ хэрэгтэй гэжэ һанагдана. Эрхимээр ажаллажа, хүдэлмэридөө һайн амжалта туйлажа байдаг адуушад урмашуулагданагүй.

Тиимэһээ колхозой правлени моришодойнгоо ажалые зүбөөр сэгнэжэ, моридоо тарган һайнаар харууһалһанайнь, унага олоор абаһанайнь түлөө ажалта үдэрынь нэмээхэ ажалайнь нэмэлтэ түлбэриие гүримшүүлхэ зэргэтэй.

А. Лхамажапов.

Манай һаалишадай шэнэ уялга

Манай колхоз һү һаалгаараа үнгэрһэн жэлдэ аймаг соогоо түрүү һуури эзэлжэ гараба.

Һү һаалгаар жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэһэн һаалишад Цырен-Дулма Ванданова, Пагма Ванданова, Янжима Цыдикова мүнөө үдэр бүхэндэ үнеэн бүриһөө хахад пууд һү һаанад.

Партиин гэшүүндэ кандидат, һаалишан Цыбикдоржо Аюшеев гүүртынгээ һаалишадай дунда ойлгуулламжын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг эрхим агитатор юм. Тэрэ өөрөө үнэн сэхээр хүдэлмэрилжэ, бусад һаалишадтаа жэшээ харуулдаг.

Колхозой комсомольско организаци 7 комсомолецые гүүртэнүүдтэ эльгээһэн байна. Тэдэнэй дунда комсомолец Н. Цыренов һаалишан боложо гүүртэдэ ошолсоо. Тиигэжэ колхоз комсомолшуудһаа бүридэһэн гүүртэ эмхидхэхэ һанаатай байна. Гүүртэ дээрэ һаалишадаар хүдэлхөө ерэһэн залуушуул тэдэнэрэй жэшээе дэмжэхыень уряалан аймагайнгаа үетэн нүхэдтэ хандаба.

Һаяхан болоһон суглаан дээрэ тэдэнэр шэнэ уялга абаа. Тиихэдээ энэ жэл хамта дээрээ 452 мянган центнер гү, али үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һааха гэжэ хэлсэбэ. Колхозой һаалишад байгша январь һарада хамта 25 мянган литр һү һаахын түлөө тэмсэнэ.

Ц. Сагалеев, Зэдын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь.



Бичурын аймагай «Победа» колхозой ахалагша хонишон А. Некипеловагай бригадынхид 1958 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 155 хурьга абажа, хонин бүриһөө 4,3 килограмм нооһо хайшалхаар шиидэнхэй. Мүнөө эндэхид январь һарада 350—400 хурьга абаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон А. Некипелова эхир хурьгадые тэбэреэд байна.

Т. Гармаевай фото.

400000 ТҮХЭРИГЭЙ ОЛЗО

Дүшэ гаран градус хүйтэнэй, ехэ саһанай оробошье, почто зөөдэг автомашинанууд таһалгаряагүйгөөр ябажа, аймагууд, хүдөө тосхонуудта почто саг соогоо абаашагдана. Иигэжэ Хэлхеэ холбооной управлениин автотранспортын конторын коллектив үнгэрэгшэ жэлэй туршада һайн амжалта туйлаа. Тус коллектив жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, 65.000 литр бензин алмаһан, машинын километр ябалгын үнэ сэнгые 3 процентээр доошолуулһан байна. Энээнэй ашаар 400.000 түхэригэй олзо оруулагдаа.

Олон жолоодогшод хэдэн жэлэй туршада тус конторсо ажаллажа, баян дүй дүршэлтэй болонхой.

Энэ коллектив шэнэ жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлахабди гэжэ мэдүүлбэ. Тэдэнэр 1-дэхи кварталай түсэбые болзорһоонь урид, мартын 25-да дүүргэхэ, 8 процентээр бензин алмаха уялга абанхай.

Шофёрнууд ... лимов, Ша... Очаповский, ... ков, Щербинин ... горевский, ... ковский, ... нүүд Дубинин ... сенский, Б... Мингалев, ... эвский гэгшэд ... лай эрхим ... шээ харуулна, түмэршэ дархан ... пасов, токарь ... ков үдэрэйнгөө ... бари хоёр ... үлүүлэн дүүргэ...

И. Гор...
Хэлхеэ холбооной управлениин автотранспортын конторын ме...

Зүгы үсхэнэ

Гурбан жэлэй саада тээ Түнхэнэй аймагай «Заря» колхоз зүгы үсхэбэрилжэ эхилһэн байна. 1957 ондо зүгын бүлэ бүхэнһөө 52,5 килограмм мёд абтаа. Зүгышэн Владимир Петрович Разгильдеевэй даажа байһан энэ пасекаһаа үнгэрэгшэ жэлэй туршада 140 мянган түхэригэй олзо доход оруулагдаа.

Тус колхоз зүгын бүлын ... хүргэхэ гэжэ хараална. В. П. Разгильдеев зүгын бүлэ ... һөө 65 килограмм мёд аба... мэдүүлээд, эдэбхитэй һайна... лана.

П. ...

Элдэб һонин

Хэжэнгэ. Чесанын сомоной «Коммунизм» колхозой Хүлхэсөөн гэжэ газарта олон малшад ажаһуудаг. Аймагай элүүрые хамгаалгын таһаг эндэ медицинскэ пункт нээһэн юм. Иигэжэ малшад медицинскэ туһаламжа саг соогоо абадаг болоо.

Ч. Дарибазарон.

Баргажан. Усть-Баргажанай загаһанай комбинадай консервэ хэдэг заводой коллектив ажалай вахтада жагсаба. Энэ коллектив консервэ гаргаха 1-дэхи кварталай түсэбые болзорһоонь урид, мартын 16-да дүүргэхэ, мүн кварталай дүүрэтэр үшөө 150 мянган банка консервэ хэхэ уялга абаад ажаллажа байна.

Д. Гыргенов.

Түнхэн. Аймагай Культурын байшангай стационарна киноустановкын киномеханик Александр Шорстов 1-дэхи кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ уял... һан байгаа. Мүнөө нүхэр ... уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр ... жэ байна. Киномеханик ... моторист Светлаков январ... түсэбые 18 хоног соо дүүрга... нэй жэшээгээр аймагай к... нигуудай дунда социалис... үргэнөөр дэлгэрһэн байна.

Д. ...

Сэлэнгэ. Сүхын МТС-эй ... заторнууд Карл Марксын ... жэтэ колхозой малшадта ... туһаламжа үзүүлнэ. Меха... нууд 40—50 модоной газар... һэ, һолоомо шэрэнэ. Тиихэ... тракторист М. Дабеев үд... даабари 150—200 процент д... Мүн И. Цыбикжапов, Б. Н... лов, Г-Д, Дашиев гэгшэд һ... шээ харуулна.

Б. Да...

Баунтын ангуушад

50 жэлдэ агнана

Бүхэли һүниндөө саһан орожо, үглөөгүүр ой модон; газар дэлхэй гүнзэгы саһан хүнжэлөөр хушагдашанхай байба. Энэ һүни агнуурида гараһан Василий Николаевич Молчанов баабгайн мүр дээрэ орожо, мүшхэ мүшхэһөөр эшээн дээрэнь ерэбэ. Баабгай ехэ бүхөөр унтажа байба. Молчанов нохойнуудаа табяад, асатай модоо нүхэ руунь хэжэ, баабгайе хадхажа оробо. Баабгайн хүрхирһөөр гаража ерэхэдэнь ангуушан толгой руунь буудажа тарайлгаа. Энэ хадаа үнинэй ангуушан Молчановай 20-дохи баабгайнь байгаа. Энэ ангуушан 50 жэл соо агнаха зуураа 150 шоно, 100 шэлүүһэ, 50 зээгэ, 30 мянган хэрмэ гэхэ мэтые баряа.

Василий Николаевич Молчанов 72-той болобошье урдынхидаал адли хүнгэн. Энэ үбгэн мүнөө «Путь к коммунизму» колхоздо ажаллана.

82173 хэрмэнэй арһа

Нохойн хусахые дуулаад ... шан яараба. Тиигээд удан ... буугай абяан дуулдажа, ... дон дээрэһээ хэрмэн доошо ... шаба. Энэ үе хэрмэ агналга ... луун хаһа байба.

Мүнөө 600 гаран агнуушад ... гада гаранхай. Ключевка, Ш... гэжэ тайгын дундахи тосхон ... ангуушад түрүүшынгээ арһа ... жа эхилбэ. Эндэ «Путь к ... низму» колхозой, промхозой ... шад ерэжэ, 15960 хэрмэ ... хэдэн зуугаад зээгэнэй; ... нэй, үнэгэнэй, һолонгын, ... арһа тушаагаа. Ангуушан ... лов 541 хэрмэ, Г. Семириков ... булга; 200-гаад хэрмэ ту...

Агнууриин сезоной хоёр ... туршада Баунтын аймагай ... шад 32173 хэрмэнэй, 23 бу... хамтадаа 1 миллион 52 мян... хэригэй ангай арһа гүрэндэ ... ба.

П. Казар...

СҮҮДЭЙ ЗАЛҺАА

Паровозо-вагонно-заводто электро-гагнууршаар хүдэлмэриллэг Юрий Серафимович Ерженин, Виталий Константинович Молчанов гэгшэд түмэр замай ресторан соо орожо архи уугаад, муухай ааша гаргаһан байна. Ерженин гэдэгынь буфедэй дэргэдэ байһан танигдаагүй хүниие ямаршье шалтагаангүйгөөр сохижорхёо. Мүн тэдэ хоёр гэшхүүр дээрэ һууһан хоёр хүниие сохибо. Ю. С. Ерженин гражданин К. гэгшые гэдэһэ ... хутагаар хадхаа.

Улан-Удын Железнодорожно... ной 1-дэхи участогай сүүд ду... һан гэмтэдэй хэрэгые хаража ... Ержениние 8 жэлээр, Молча... 3 жэлээр түрмэдэ хааха гэжэ ... хэбэ.

Эхэ гахай бүриһөө 30 поршоонхо абажа түлжүүлхэб

(Мухаршэбэрэй аймагай „Коммунизм“ колхозой ахалагша гахайшан нүхэр Ф. И. Федотовагай хөөрөөнһөө)

Мяха, тоһо, һүнэй хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тухай түрэл партиингаа табиһан зорилгые манай колхозой гахайшад үнэн зүрхэнһөө һайшаан дэмжээд, гүрэндөө эрхим шэнартай мяха ехээр тушаадаг, худалдадаг болохын түлөө тэмсэжэ, яһала һайн амжалта туйлана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай фермын гахайшад эхэ гахай бүриһөө 18,9 поршоонхо абажа түлжүүлээ. Мүн 500 центнер гахайн тарган мяха гүрэндэ тушааһан, худалдаһан байнабди. Тиихэдэ би өөртэм даалгажа үгтэһэн эхэ гахай бүриһөө 26,5 поршоонхо абажа, гарза хоролтогүй түлжүүлээ һэм.

Поршоонхо олоор абахын, гахай түргэнөөр үсхэхын тулада түрэхэ гахайнуудаа илангаяа һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Хээлитэй болоһон гахайнуудта тогтоогдомол тусхай рационоор тэжээл үгэдэгби. Түрүүшээр рациондонь үбһэнэй гурил, капуста, турнепс, хартаабха болон шрот, концентрат гэхэ мэтэ шэмэтэ тэжээл бусалгажа, буйлуулжа, горьтойгоор эдюулэгдэдэг. Һүүлшэг тээ поршоонхолхо дүтэлхэдэнь, шэмэтэ тэжээлынь хороогоод, концентрат ехээр үгэхэдэ һайн. Поршоонхолхо гахайнуудта дабһа, яһанай гурил болон модоной хөө дутамаггүйгөөр эдюулжэ байха.

Гахайнуудай түрэхэ дүтэлхэдэ ондоо тусхай таһалга соо оруулжа, наринаар харууһалжа, үдэр һүнигүй ээлжээгээр һахижа байдагбди. Гахайнуудай түрэжэ эхилхэдэ, түрүүшын поршоонхонуудые аршажа сэбэрлэжэ, дотороо хуурай, зөөлэхэн дэбисхэртэй хайрсагууд соо хэжэ байдагби.

Тиигээд час, час хахад болоһон хойно эхынь хүхэнүүдые бүлеэн уһаар угаагаад, поршоонхонуудай һоёохонуудые абажа хаяад, эхэдэнь табижа хүхүүлдэгбди. Тиигэжэ түрүүшын 2—3 үдэрэй туршада поршоонхонуудые час хахад, хоёр час болоод лэ эхэдэнь табижа хүхүүлхэ хэрэгтэй.

Би поршоонхонуудые эхэдэнь табижа хүхүүлхэһээ урид, эхынь хүхэндэ загаһанай тоһо түрхидэгби. Яахадааб гэхэдэ, загаһанай тоһон поршоонхонуудай түргэн ехэ болохо, мүн бэеынь саашадаа һайнаар хүгжэхэдэ туһатай «Д» гэдэг витаминаар элбэг юм. Поршоонхонуудай эхэһээ гараһаар 5—6 хоноод байхада, бусалһан уһа хүргөөд, тэбшэ соохоно хэжэ үгэдэгби. Мүн хуурагдаһан шэниисын орооһо гү, али овёс, үнэһэ, модоной хөө, шабар гэхэ мэтэ үгтэдэг. Тиимэһээ багаһаа бүдүүн тэжээл эдижэ һурадагшье, эдеэндэ дуратай болодогшье гээшэ.

Үбэлдөө ехэ хүйтэн бэшэ һаань, хахад һаратай болоһон поршоонхонуудые эхэтэйнь 10—15 минута соо газаа сэбэр агаарта гаргажа ябуулдагби.

Гахайн байрые ходол нэгэ жэгдэ дулаан, ариг сэбэр байлгаха хэрэгтэй. Дэбисхэрынь үдэр бүри һэлгэжэ байхада һайн.

Зундаа 2—3 һаратай болоһон поршоонхонуудые ногоо һайнтай бэлшээридэ ябуулаад, үдэрэй 3 дахин толгой бүридэнь 5 литр машиндагдаһан һү, 2 килограмм бурдууг, 500 грамм шрот эдюулдэгби. Тиигэжэ поршоонхонууд сүүдхэдээ 500—600 граммаар шэгнүүрээ нэмээдэг. 6—7 һаратай болоһон поршоонхонуудые илгажа, рациондонь шэмэтэ тэжээл ехээр үгэжэ шахадагби. Зарим эмэ залуу гахайнуудые томошолоод, баһал ондоо илгажа, нэгэ удаа түрүүлээд, шахахада таарамжатай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай колхоз гахайнуудые түхэреэн жэл соо шахажа, квартал бүхэндэ шэлэжэ тушаадаг болонхой.

Бидэнэр гахайн мяха абалгын гаргашые шадаал һаа химдаруулхын тулада шэмэтэ, бүдүүн тэжээл хэрэглэнэбди, мүн концентрат, үбһэнэй гурил, таряа талханай зүйл өөһэдөө татажа, буйлуулжа эдюулнэбди. Зундаа гахайн бэлшэхэ хаһада фермэ шадараа овёс горохотой холижо таряад, тэндэ гахайгаа адуулдаг байнабди.

Тиигэжэ манай колхоз гахай үсхэбэрилгэдэ ехэхэн анхаралаа хандуулдаг болоо. Гахайнуудаа уужам һайн типовой байрада байлгаһанабди. Тэндэмнай зохидоор түхеэрэгдэһэн тэжээлэй кухни, кормозапарник бии, дүүжэн харгы, мүн зайн гал оруулагданхай. Фермын бүхы ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулагданхай. Нэмэлтэ түлөөһэн таһалдууламгүй үгтэдэг.

СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сессиин Хандалгаар зоригжоһон манай гахайшад дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа. Байгша ондо эхэ гахай бүриһөө 20 поршоонхо абажа түлжүүлхэ, 800 центнер гахайн тарган мяха гүрэндэ тушааха, худалдаха зорилготойбди.

Би өөрынгөө хаража байһан эхэ гахай бүриһөө 30-һаа үсөөн бэшэ поршоонхо абажа түлжүүлхээр шиидэнхэйб.

М. Николаев, бэшэжэ абаба.

Редакторай орлогшо О. ГОМБО...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря — 27-37. отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-1.. культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67. бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н-00638. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР Зак. №...